Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

ССР-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

майн 1921 оной 21-нээ гарана | № 234 (13948) | 1972 оной октябриин 4, среда | Сэн 2 мүнгэн

«МОЛНИЯ-2» ЗАМБУУЛИНАЙ ЗАМААР ДАБШАНА

ТАСС-ай мэдээсэл

Дэлхэйе тойрон ниидэхэ хэмэл ододой туһаламжаар хэрэглэгдэхэ хэлхеэ холбооной түхеэрэлгэнүүдые саашадань хүгжөөхэ программатай зохилдуулан, «Молния-2» гэжэ хэлхеэ холбооной хэмэл одон 1972 оной сентябриин 30-да Советскэ Союзһаа холо дээгүүр түхэреэлэн ниидэхэ замда гаргагдаа.

«Молния-2» гэжэ хэлхеэ холбооной хэмэл одон Советскэ Союз доторхи алас холын телефонно-телеграфна радио холбооной түхеэрэлгэнүүдые ашаглаха. СССР-эй түбэй телевидениин программануудые «Орбитын» ба уласхоорондын харилсаа холбооной пунктнуудта дамжуулха зорилготой.

Энэ хэмэл одон түбиин хойто хахадта саада захань 39200 километр, түбиин урда хахадта наада захань 480 километр зайтай байха замда гаргагдаа. Дэлхэйе 11 час 43 минутын турша соо тойрон ниидэхэ, 65,3 градус һөөлжүү замтай.

Телевидениин программануудые дамжуулха, алас холын, олон һудалтай радио-холбоо бэслүүлхэ аппаратураһаа гадна, командно-хэмжэн тодорхойлхо бүлэг түхеэрэлгэнүүд, тэрэшэлэн зүг шэгыень тодорхойлхо, замыень залан заһаха ба элшэ хүсөөр хангаха аппаратура энэ хэмэл одон дээрэ тодхогдонхой.

«Молния-2» гэжэ хэмэл одоор дамжуулагдаха хэлхеэ холбооной сеанснууд программын үндэһөөр бэелүүлэгдэхэ.

ТҮСЭБТЭ ЮҺЭДЭХИ
ЭРШЭ · ШАНАР ДЭЛИСЭ

Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхозой нэгэдэхи отделениин комбайнернууд Чимит Базаров, Дамдин Дабаев гэгшэд үдэрэй туршада 18—20 гектарай баал суглуулжа, халаан бүриингөө даабарияе холо үлүүлэн дүүргэнэ.

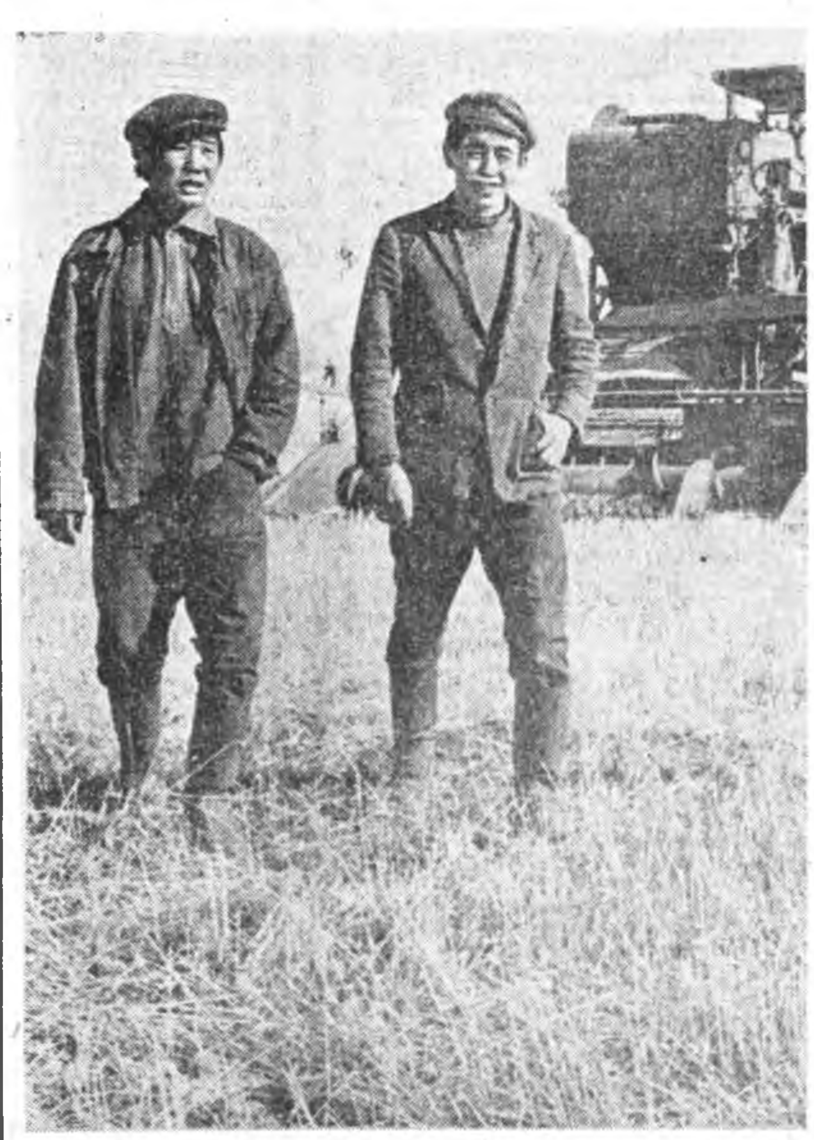

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Дабаев, И. Базаров гэгшэд забһарлалгын үедэ. З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

...Н ГАРГАХАДА

...колхоз хонин ажал эр... ажахынуудай нэ... оной эхеэр эндэ бү... тэдэнэйнь 17 ...хонид байһан. Ажа... 150 хонишод ажал... һаяхан эндэхи хо...ажа, хүдэлмэриингөө ...гаргаба.

...үбэлжэлгэдэ үбһэ ...ороохо тараанай зүй... байбашье, хонишон бү... бэрхээр ажаллажа ...лагша хонишон Пун...вич Шойропов 100 ...бүриһөө 100 хурьга ..., хонин бүриһөө 3 ...306 грамм нооһо хай... ...үүшын һуурида гара...

...лыда эхэ хонидой 31 ...Юһэн хонишод 100 ...бүриһөө 90, дээшэшье ..., даабаряа үлүүлэн ...тэдэнэй тоодо Даржа ...Цырендулма Цырендор...лимир Антонов, Ринчин ...болон бусад оролсоно.

...лгаар ажахы соогоо ...социалис мүрысөөндэ Баруун Хасууртайн отделени эрхимлэбэ. Эндэ 100 эхэ хонин бүриһөө 80 хурьган түлжүүлэгдэһэн, хонин бүриһөө 2 килограмм 900 грамм нооһон хайшалагдаһан байна.

Хусашадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Александр Мазитов түрүүлээ. Энэ нүхэрнай хаража байһан 206 хусаяа тобир һайнаар ондо оруулжа, тус бүриһөөнь 7 килограмм 247 грамм нооһо хайшалба.

Хонишод Димитханда Бадарханова, Лхогсом Найданов гэгшэд хаража байһан зуһагуудаа һайнаар ондо оруулаа.

Ажахын хонишод түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ бүри һайнаар ажаллажа, республикынгаа 50 жэлэй ойн баярые ажалай амжалтаар угтаха гэжэ хэлсэбэ. Мүнөө эндэ хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэри түлэг дундаа. «Тарилгаяа» хаһа сагтань һайнаар үнгэргэхын тула хонишон бүхэн оролдожо байна.

Д. ДОРЖИЕВ.

Хоринн аймаг.

«ТАРИЛГАЯА» ЭХИЛБЭ

...аймагай колхоз, совхо... ажал эрхилдэгээрээ ...доторoo нилээд суу... Доржи Банзаровай ...колхозой хонишод хо...ственнаар үрэжүүлхэ ...ээ богонихон болзорто ...тайгаар үнгэргэхэ гэ...рэго урдаа табинхай

Колхозой ахалагша 12 хонишод энэ халуун хаһада техник-үрэжүүлэгшээр ажаллана. Эдэнһээ гадна 9 хүн техник-үрэжүүлэгшээр хүдэлнэ.

Аймагай колхоз, совхозууд «тарилгаяа» 30—35 хоноготой туршада түгэсхэхэ гэжэ шиидэбэ.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

Зэдын аймаг.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Москва, Вашингтон ба Лондондо 1972 оной апрелиин 10-да СССР-эй правительствын үмэнэһөө гар табигдаһан, Бактериологическа (биологическа) ба токсинно зэбсэгүүдые зохёохо, үйлэдбэрилхэ ба суглуулха ябадал хорихо, тэдэниие үгы хэхэ тухай конвенциие, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зууршалһанай ёһоор, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссинуудай тобшолол хэхынь тула дамжуулба.

●

МАЛАЙЗИИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТР МОСКВАДА

Советскэ правительствын уряалаар албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэһэн Малайзиин Премьер-Министр Тун Абдул Разак октябриин 2-то Ленинградһаа Москва ерэбэ.

Малайзиин ба Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ Тун Абдул Разакые, үдэшэжэ ерэлсэһэн хүнүүдые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, бусад тушаалтад угтаа.

Аэродром дээрэ Московско гарнизоной сэрэгүүдэй хүндэлэлэй харуул жагсаагдаба. Малайзиин ба СССР-эй гүрэнэй гимннүүд гүйсэдхэгдөө. Тун Абдул Разак. А. Н. Косыгин совет сэрэгшэдэй жагсаалай урдуур ябажа гараба.

Нийслэл хотын ажалшадай түлөөлэгшэд Малайзиһаа ерэһэн айлшадые халуунаар угтаа.

Тусхайлан бэлдэгдэһэн байра тээшэ хүндэтэ айлшанай дабшаһан ниислэлэй харгынуудта СССР-эй, Малайзиин гүрэнэй тугууд хиидхэгдэнхэй байба.

(ТАСС).

●

СОВЕТ-МАЛАЙЗИИН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай, Малайзиин Премьер-Министр Тун Абдул Разагай хөөрэлдөөнүүд октябриин 2-то Кремль соо болобо.

Совет-Малайзиин харилсаа саашадань хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ асуудалнууд, хоёр талые һонирхуулдаг уласхоорондын шухала асуудалнууд хани, халуун оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэлэгдөө.

Совет талаһаа — СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, гадаадын экономическа холбоонуудай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо И. В. Архипов, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Н. П. Фирюбин, Советскэ Союзһаа Малайзида байдаг элшэн сайд В. Н. Кузнецов, СССР-эй МИД-эй Зүүн-Урда Азиин таһагые даагша С. С. Немчин хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаа.

Малайзиин талаһаа — Малайзиин МИД-эй генеральна секретарь Зайтон Ибрагим Ахмад, Малайзиһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Тенгку Нга Мохамед, Премьер-Министрэй департаментын дэргэдэхи экономическа түсэблэлгын таһагай генеральна директор Тон Яо Хон, Премьер Министрэй ахалагша туһалагша Зайн Азраи гэгшэд хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадалсаба.

(ТАСС).

АРАДУУДАЙ АША ТУҺАДА ЗОРЮУЛАГДАДАГ ЗАМБУУЛИНДАХИ ХАРИЛСАА ХОЛБООН

Дэлхэйе тойрон ниидэхэ хэмэл одоной түрүүшынхеэ дэгдээгдэһэн тэрэ түүхэтэ үдэрһөө, замбуулинай дайда соогуур дабшаха замые хүн түрэлтэндэ Соведүүдэй ороной нээжэ үгэһэн сагһаа хойшо 15 жэлэй ой мүнөөдэр гүйсэбэ.

Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ, ашаглаха «Интеркосмос» гэжэ нэгэдэлэй талаар уласхоорондын харилсаа холбоо хангадаг совет хэдэн олон жэлэй туршада совет болон гадаадын эрдэмтэдэй хабаадалгатайгаар элдэб янзын туршалгануудые бэлдэхэ, бэелүүлхэ ехэ хүдэлмэри ябуулжа байнхай. ТАСС-ай шэнжэлэгшэ Д. Дмитриев тус соведэй түрүүлэгшэ, академик **В. Н. Петровтой** хөөрэлдэжэ, хэдэ хэдэн асуудалнуудта тодорхой харюунуудые абаһан байна.

— Советскэ Союз уласхоорондын харилсаа холбооной ехэ программа бэелүүлнэ. Энээнэй түхэл шэнжэ ба онол аргануудынь тон олон янзын юм. Манай орон замбуулиниие шэнжэлхэ хоёр талын ба олон талын хэдэ хэдэн хэлсээ баталанхай. Совет эрдэмтэд уласхоорондын эмхинүүдэй хүдэлмэридэ хабаададаг, конгрессүүд ба конференцинүүд дээрэ научна элидхэлнүүдые хэдэг, научна болон техническэ ном һудар эдэбхитэйгээр абалсадаг, замбуулиндахи шэнжэлгэнүүдэйнгээ үрэ дүнгүүдые үргэнөөр толилдог, — гэжэ эрдэмтэ хэлэбэ.

Аха дүү социалис оронуудай эрдэмтэдтэй совет эрдэмтэдэй холбоон илангаяа үргэн, олон янзын байна. Эдэнэй хамтын шэнжэлгэнүүд бүри 1957 ондо хэгдэжэ эхилһэн юм. Тиихэдэ ниитэ программын ёһоор, дэлхэйе тойрон ниидэхэ хэмэл ододые хүсэтэ дурамуудай туһаламжаар адаглан шэнжэлхэ хүдэлмэри эмхидхэгдэһэн байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо нимэ шэглэлтэй хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулагдажа, дэлхэйн дээдэ агаарай хэр нягта байһан тухай, замби түбиин гравитационно бүридэлэй онсо илгаанууд тухай мэдээнүүд абтана, геодези хүгжөөхэ хэрэгтэ туһа хүргэнэ.

Социалис оронуудай мүнөөнэй хамтын туршалганууд «Интеркосмосой программа» гэжэ нэрэтэй, замбуулиниие шэнжэлхэ холын хараата түсэбтэй зохилдуулан бэелүүлэгдэнэ.

Энэ программа дүрбэн гол шэглэлтэй: замбуулинай физикын, замбуулинай метеорологиин ба аэрономиин, замбуулинай хэлхеэ холбооной, замбуулинай биологиин ба медицинын талаар шэнжэлгэнүүд хэгдэнэ. Энээндэ Болгари, Венгри, ГДР, Куба, Монгол, Польшо, Румыни, Советскэ Союз болон Чехословаки хабаадана.

«Интерспутник» гэжэ уласхоорондын эмхи тогтоохо, замбуулиндахи хэлхеэ холбооной түхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ тухай хэлсээнүүдые баталһан ябадал тон шухала хэмжээ ябуулга болоно. Юһэн социалис ороной правительствануудай түлөөлэгшэд үнгэрэгшэ жэлэй октябрь соо тиимэ документдэ гар табиһан юм. Хабаадахые хүсэһэн ямаршье ороной энэ эмхидэ нэгэдэн ороходонь болохо. «Интерспутник» гэжэ нэгэдэл хэмэл ододоор телевидениин, телефонно ба телеграфна мэдээсэлнүүдэй программа дамжуулхаар хараална.

Совет, француз эрдэмтэдэй холбоон олон янзын, үргэн ехэ боложо байнхай. Горитой юумэн хэгдээ. Жэшээлхэдэ, Һарые лазерай туһаламжаар шэнжэлхэ француз түхеэрэлгэ совет «Луноход-1» гэдэг онгосо дээрэ тодхогдоһон юм. Лазерна түхеэрэлгэ манай Замби түбиһөө Һара хүрэтэрхи зайе тоти мэргэнээр тодорхойлхо, мүн Һарын голоо тойродог орёо дабшалгые саг үргэлжэ шэнжэлхэ арга олгоно. «Стерео» гэжэ проектын үндэһөөр, тусхай туршалга амжалтатайгаар хэгдэжэ дүүргэгдээ. Иимэ туршалга «Марс-3» гэжэ совет автомат станциин ниидэжэ ябаха үедэ хэгдээ бэлэй. Энэ станци дээрэ тодхогдоһон француз приборнуудай, газар дээрэхи түхеэрэлгэнүүдэй туһаламжаар Наранһаа сасардаг радио элшэ шэнжэлэгдэһэн байна.

«Аркад» гэжэ хамтын программын үндэһөөр «Орёл» гэдэг хэмэл одо дэгдээһэн ушар һүүлэй үеын туршалгануудай дундаһаа ехэ һонирхол үүсхэнэ. Замбуулинай энэ лаборатори хойто зүгэй туяануудтай, дэлхэйн дээдэ хубидахи агаарай бусад үзэгдэлнүүдтэй холбоотой геофизическэ үзэгдэлнүүд тухай мэдээнүүдые абаха арга олгоо. Тэрэшэлэн «Молния-1» гэжэ хэлхеэ холбооной хэмэл одонтой хамта замбуулинай замда гаргагдаһан «МАС» гэдэг бага хэмэл одоной туһаламжаар француз мэргэжэлтэд технологическа хэдэ хэдэн шухала шэнжэлгэнүүдые замбуулинда хэжэ эхилээ.

Совет-француз хамтын хоёр шэнжэлгэ хэхэ: «Калипсо» гэжэ — магнитосферын газаа үе соохи бага элшэ хүсэнэй хубинуудые шэнжэлхэ; «Снег» гэжэ — Наранһаа үг унгитай нейтронуудай ба гамма-элшэнүүдэй сасаралга шэнжэлхэ аппаратура «Прогноз-2» гэжэ совет станци дээрэ тодхогдонхой.

Замбуулиниие шэнжэлгын талаар совет эрдэмтэдэй, Азиин болон Африкын оронуудтахи эрдэмтэдэй хэдэг хамтын хүдэлмэри мүн лэ амжалтатайгаар ябуулагдажа байна.

Эдэ оронуудай заримандань хэмэл ододые адаглаха станцинууд Советскэ Союзай туһаламжаар бүтээгдэн тодхогдоо. Манай мэргэжэлтэдэй туһаламжаар эдэ оронуудта эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд урган гарана, бэеэ даагаад шэнжэлгэнүүдые хэхэ дүй дүршэлтэй болоно. Геофизическэ ракетэнүүдые дэгдээхэ уласхоорондын полигон хэдэн жэлэй турша соо Индидэ ашаглагдажа байнхай, тэндэ совет эрдэмтэдшье хамта хүдэлмэрилнэ. Индиин хэмэл одые түлхин гаргахын тула совет ракетэ хэрэглэхэ тухай хэлсээн хоёр ороной хоорондо һая баталагдаа.

Совет-американ харилсаа холбоон шэнэ шатадаа оробо. СССР-эй США-гай правительствануудай хоорондо баталагдаһан, Замбуулинай дайдые амгалан хэрэгтэ шэнжэлхэ, ашаглаха харилсаа холбоон тухай хэлсээн олон асуудалнуудта хабаадана. Энэмнай Һара шадархи замбуулинай дайдые, Һарые, Наранай аймагай планетэнүүдые, оршон тойронхи байгаалиие шэнжэлхэ, замбуулинай метеорологи ба медицинэдэ хабаатай хамтын хүдэлмэри хэхээр хараална. Жолоодогдон дабшадаг совет ба американ замбуулинай онгосонууд, станцинуудые ойртуулха, залгалдуулха хамтын хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Хараалагдаһанай ёһоор, тиимэ хэрэгсэлнүүдые туршаха түрүүшын ниидэлгэ 1975 ондо хэгдэхэ ёһотой. Гэхэ зуура, совет замбуулинай «Союз» түхэлэй онгосо ба «Аполлон» түхэлэй американ онгосые замбуулин соо залгалдуулха, космонавтнуудай харилсан оролсохо ябадал бэелүүлэгдэхээр хараалагдана.

(ТАСС).

ЗАНШАЛТА НАЙМАДАХИ

Репортаж

...партиингаа XXIV съез...дэбэринүүдые бодото ...бэелүүлэн, һү, мяха ...бэгээр абажа, Эхэ ...тушааха юһэдэхи та...таб түсэбые саг бол...гэхын тула Буряа...ажахынуудай һүүлэй жэл...өөр малайнгаа ашаг шэ...дэшэлүүлхэ зорилгоор ...ажал ябуулна. Энээ...малай тоо жэлһээ ...боржо, сагаан эдеэн, ...бүри ехээр абтадаг ...шээлбэл, республикым...уд 1966 ондо бүхыдөө ...тонно һү һаажа, ...тонно мяха абаһан ...ндо 217,2 мянган тон...мянган тонно мяха ...Тиихэдэ эдэ жэл...саада үүлтэртэ үнеэ...нүүдэй һаалһан һүнэй ...нилээд дээшэлээ ...лалтэй. Хэрбээ 1966 ...малай гүүртэнүүд...малшад жэлэй тур...бүриһөө 2.426 кило...һаажа, дунда зэргээр ...тоһолигтойгоор ту...1971 ондо үнеэн ...абалгань 2708 кило...гдэжэ, тоһолигынь ...хүрэтэрөө дээшэл...

...үнеэн бүриһөө ехэ һү ...эрхим дүн туйлаһан ...һүүлэй жэлнүүдтэ ни...Жэшээлбэл, Ка...колхозой Бага-Колосевско ...гүртын коллектив жэ...үнеэн бүриһөө 3282 ...һү һаажа, бүхыдөө ...һү абаһан байна. ...энгын аймагай Сэлэн...Вершининскэ, «Бай...Посельскын, Цент...ральбын болон үүлтэр... гүүртэнүүдэй коллективүүд һү һаалияа горитойхоноор дээшэлүүлнэ. Тэрэшэлэн үнеэн бүриһөө 5 мянган килограммһаа ехэ һү һаажа суурхаһан түрүү һаалишадшье яһала олошороо. «Байкал» учхозой А. Пузыревич, Л. Седых, Сэлэнгын совхозой Н. Тадвашкина гэгшэд үнеэн бүриһөө жэлдээ 5279—5478 килограмм һү һааһан байна. Тиихэдэнь Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Дулма Цырендоржиева харууһалжа байһан 11 гунжанай тус бүриһөөнь 3908 килограмм һү абаа юм. Эдэ бүхы баримта, жэшээнүүд юу тайлбарилнаб гэхэдэ, малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг ажахынуудта үнеэдэйнь ашаг шэмэ жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ.

Мүнөө үедэ ажахы бүхэн нютагайнгаа үүлтэрэй үнеэдые симментал үүлтэрэй бухын үрөөр үрэжүүлхэ, нютагайнгаа байгаалиин эрхэ байдалда тааранги, һү, мяха ехээр үгэдэг томо, сула бэетэй, һайжаруулагдаһан өөрын симментал үүлтэрэй үнеэ, бухануудые үсхэбэрилдэг болоһон, тусхай үүлтэртэ малай гүүртэнүүдыешье эмхидхэһэн юм.

Үнгэрэгшэ субботодо Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, республикын, «Племживобъединение» болон Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин эмхидхэжэ үнгэргэһэн заншалта наймадахи выставкэ-аукциондо малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулдаг 15 колхоз, совхозууд хабаадалсажа, симментал үүлтэрэй 150 буруу, хашараг буха, 96 эмэ хашарагуудые олоной анхаралда табиһан байна. Эдэнэй дундаһаа «Байкал» учхоз эгээл олон бухануудые асараа. Нёдондо жэлэй чемпион байһан тус ажахын 49 буруун бухануудые колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд болон Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудһаа ерэһэн айлшад анхаралтайгаар шалган харана. Энээндэншье гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ «Байкал» учхоз симментал үүлтэрэй буруун, хашараг бухануудые олоор үсхэбэриижэ, гансашье республикынгаа ажахынуудта бэшэ, мүн хүршэ области, хизаарнуудта худалдадаг болонхой. Жэшээлбэл, «Байкал» учхозой бухануудые худалдажа абаһан Яхадай, Тувын АССР-эй, Красноярска, Приморийн хизаарай, Эрхүүгэй, Амарай, Шэтын областьнуудай зарим ажахынууд гол түлэб һаамхай үнеэдэйнгээ үүлтэр һайжаруулжа байнхай. Һайн үүлтэрэй бухануудые олоор үсхэбэрилжэ худалдахада нилээд ашагтай юм. Х—бээ нэгэ буха түлжүүлхын тула дунда зэргээр 300—350 түхэриг гаргашалһан ажахы тэрэнээ худалдахадаа аяар 900—1200 түхэригэй сэбэр олзо оруулна. Харин аукцион дээрэ худалдахадань нэгэ бухань 2 мянган түхэригтэ болодог байна. Тиигэжэ «Байкал» учхоз өөһэдынгөө үсхэбэрилһэн һайн үүлтэрэй бухануудые худалдахадаа гансашье ажахынгаа экономико бэхижүүлдэг бэшэ, харин республикынгаа колхоз, совхозуудта малай үүлтэр һайжаруулгадань горитойхоноор туһална гээшэ.

Энэ выставкэ-аукциондо табигдаһан бухануудые харахада Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо, Хиагтын аймагай Алтайн совхоздо үүлтэртэ бухануудые үсхэбэрилхэ талаар яһала дүршэлтэй гэжэ тэмдэглэмээр. Эдэ ажахынуудай асарһан буханууд бэеэр томо, мяхалиг байһаараа онсо шалгарна. Эгээл тиимэһээ худалдан абагшад эдэ бухануудайнь нэрэнүүдые, тоо номернуудыень анхаралтайгаар бэшэжэ абана.

Нёдондо үнгэргэгдэһэн выставкэ-аукциондо эрхимлэһэн малай ээзэд: «Байкал» учхозой түрүү үхэршэн Евдокия Хвостова, Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой малшан Бадмажаб Эрдынеев хоёр ээлжээтэ выставкын туг үргэбэ. Удаань выставкын экспертнэ комиссиин гэшүүд эндэ асарагдаһан бухануудые хаража сэгнэхэдээ, Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ, колхозой Бухэнэй үүлтэртэ гүүртын «Красавчик» гэжэ нэрэтэй бухада алтан медаль зүүлгэбэ. Тиихэдэ мүнгэн медаль «Байкал» учхозой хоёр бухада яларһан байна. Харин бронзо медальнуудта Сэлэнгын аймагай XX партсъездын, Ленинэй, Тельманэй, нэрэмжэтэ колхозуудай, Хиагтын аймагай Алтайн совхозой бухануud хүртөө. Энээнэй һүүлээр выставкэ-аукционой эгээл һонирхомоор бухануудые худалдан абалга эхилээ бэлэй. Мүн эндэ түрүү малшад, мэргэжэлтэдтэ Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаһан байна.

Гэбэшье, энэ выставкэ-аукционой дүнгүүдые согсолон харахада, республикымнай ажахынуудта малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри жэгдэ һайнаар ябуулагданагүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Тиихэдэ зарим мэргэжэлтэд түрүү ажахынуудай дүй дүршэлтэй танилсахыешье хүсэдэггүй байна. Эгээл тиимэһээ аймагуудай олохон ажахынууд энэ выставкэдэ хабаадалсаагүй, хабаадалсаашье һаа, үүлтэртэ бухануудые худалдажа абахадаа аргагүй «хашан» байгаа. Иигэжэ үүлтэртэ буха, эмэ буруу, хашарагуудые дурата дурагүйгөөр, гүйлтаар шахуу худалдажа абаһан ажахынуудта малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри лагаад эмхитэйгээр ябуулагдахаб даа.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, республикымнай ажахынуудай мэргэжэлтэд, малшад саашадаа малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэрээ улам үргэнөөр ябуулхань дамжаггүй.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Выставкэ-аукцион дээрэ.

АВТОРАЙ фото.

ЗАЛУУШУУЛ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Ойн баярта жэлэй таряа хуряалгын хаа хаанагүй түгэсэжэ байһан үе. Ажахын механизаторнууд харюусалгатай ажал—таряа хуряалгаяа эрхим шанартайгаар хаһа сагтань дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадабарияа харуулан, үдэр һүнигүй ажаллажа гараба. «Таряа хуряалга — бүгэдэ арадай хэрэг» гэһэн уряа доро Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой механизаторнууд хүдэлмэрилбэ. Тиигэншьегүй яахаб. Суг хүдэлдэг нүхэдэйнгөө оролдожо ургуулһан ургасын хуби заяан комбайнернуудай бата гарта гэжэ эндэхи һайн ойлгоно бшуу.

Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлэй таряа хуряалгын дүн «Победа» колхоздо согсологдобо. Энэ халуун хаһада эндэ комсомол-залуушуулай 10 агрегат ажаллажа гараа. Комсомол хүбүүн Василий Лобанов үсөөхэн үдэрэй туршада 3.800 центнер ороохо суглуулжа, үетэн нүхэд соогоо онсо шалгаржа, колхозой залуу комбайнернуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илаба. Энэ хугасаада тус агрегадай залуушуул дүн хамта дээрээ 18.200 центнер ороохо суглуулһан, 300 шахуу гектарай таряа баал болгон сабшаһан байна.

Хүдөөгэй залуушуулай энэ харюусалгатай үедэ хамсыгаа шуун орожо, түрэл колхоздоо ехэхэн туһа хүргэһыень һайшаамаар. Залуушуулай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ жолоошон Юрий Фалилеев нэгэдэхи һуурида гараа. Даажа абаһан автомашинаа бүтээсэ, ехэтэйгээр ашаглахын тула Юрий бүхы шадабарияа эндэ харуулжа шадаба. Энэ нүхэрнай таряалан дээрэһээ ороохо зөөхэ ажалда хүдэлхэдөө, үдэрэй туршада хэдэн арбаад эрьесэ хэжэ, хараалһан даабарияа холо үлүүлэн дүүргэжэ, суг хүдэлдэг нүхэдтөө ёһотой үльгэр жэшээ харуулаа. Дүн гаргахада Юрий нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Таряалан дээрэ хүдэлгэгдэжэ байһан комбайнуудые бишыханшье сагта байлгангүй ажаллаһанайнь үрэ энэ. Комсомолой гэшүүн Фалилеев бүхыдөө 3.524 центнер ороохо зөөжэ гараа.

«Победа» колхозой механизаторнууд СССР гүрэнэй тогтоһоор 50 жэлэй ойн баярай ондо Эхэ орондоо 5.347 центнер ороохо худалдаха түсэбтэй юм. Энэ шухала ажал колхоздо эмхи гуримтайгаар ябуулагдажа байнхай.

Г. ГРОМОВ.

Бэшүүрэй аймаг.

ЭРИЛТЭ ТАБЯАД, ХАРЮУСАЛГА ДЭЭШЭЛҮҮЛЭЭД БАЙХАДА...

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй «Партийна документнүүдые hэлгэлгэ тухай» тогтоолые бэелүүлэн, Чисаанын совхозой партком болон партийна эхин организацинууд энэ эмхидхэлэй-политическэ ехэ удха шанартай хэмжээ ябуулгада яhала hайн бэлэдхэл хэжэ байна гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Партийна документнүүдые hэлгэлгэдэ hайнаар бэлдэхэ, тэрэниие эмхи гуримтайгаар үнгэргэхэ талаар партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал нэн түрүүлэн совхозой парткомой заседани дээрэ, удаань партийна эхин организацинуудай коммунистнуудай хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ hэн. Партийна зэргые бэхижүүлхэ, коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл болон түрүү ябаха үүргэ дээшэлүүлхэ, журам бэхижүүлхэ зорилгонуудые хараалhан дэлгэрэнгы хэмжээ ябуулганууд зохёогдожо, коммунистнуудай суглаанууд дээрэ баталагдаhан байха юм. Эдэ хэмжээ ябуулганuудые зохёоходоо, партком болбол хамтын суглаануудай болохо үедэ коммунистнуудай хэhэн шүүмжэлхы ажаглалтануудые, дурадхал болон hанамжануудые анхаралдаа абалсаhан шуу.

Партийна суглаанууд дээрэ ажахын ажал ябуулгын hайн талань, коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлтэ хэрэг үйлэ тушаа яhала тэмдэглэгдээ. Юhэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэб болон социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ тэмсэлдэ олонхи коммунистнууд шударгыгаар оролсоно, hайн жэшээтэй үрэ дүн туйланашье. Гэхэ зуура даалhан хэрэгтээ хайша хэрэгээр, ээн бусаар хандадаг, hали боли хүдэлдэг, журам муутай коммунистнууд нилээд шүүмжэлэгдээ. Ушар иимэhээ саашадаа партийна организацинуудай үүргэ дээшэлүүлхэ, коммунистнуудай журам бэхижүүлхэ асуудалнуудта анхаралаа онсо табиха эрилтэ табигдаа. Тэрэшэлэн ажахын мэргэжэлтэд hаналанда хүрэмөөр хүдэлнэгүй гэhэн шүүмжэлэл болоо. Тэдэнэр үйлэдбэриин бодото технологуud болможо шадаагүй байhаар.

Парткомой, партийна эхин организацинуудай ябуулжа байhан эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэриие шэнжэлэн үзэхэдэ, партийна суглаанууд дээрэ болоhон хөөрэлдөөе дуулахада, hүүлэй үедэ совхозой парторганизациин ажабайдалда горитой хубилалта бии гэжэ абаhаар элирнэ. Партийна документнүүдые hэлгэлгэдэ бэлэдхэлэй ябажа байха үедэ парти доторой хүдэлмэриие улам hайжаруулха, коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл, түрүү зэргэдэ ябаха үүргые улам дээшэлүүлхэ гэhэн оролдолгонь мүн лэ харагдана гэжэ тэмдэглэмээр.

Партком болон партбюронууд партийна суглаа үнгэргэлгэдэ анхаралаа ехээр хандуулдаг болоо. Илангаяа 1-дэхи, 2-дохи отделенинүүдэй партийна эхин организацинуудта коммунистнуудай хамтын суглаанууд КПСС-эй Уставаар заагдаhан болзор соо ходо боложо байдаг болонхой. Гадна суглаанда хабаадаhан коммунистнууд тэрэнэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Суглаанда хэлсэгдэхэ асуудал бэлдэлгэдэ, суглаанай абаhан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтэ эмхидхэлгэдэ партиин гэшүүд олоороо хабаадуулагдана.

Жэшээнь, КПСС-эй ЦК-гай «Архидалга ба алкоголизмда эсэргүү тэмсэл шангадхаха хэмжээнүүд тухай» тогтоолые бэелүүлхэ талаар парторганизациин үмэнэхи зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэлгэ коммунистнуудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар боложо үнгэрөө. Тэрэ суглаан дээрэ үгэ хэлэhэн партиин гэшүүн Н. А. Авдеев, Ц. Т. Чимитдоржиев, Б. А. Грешилов болон бусад архидалгатай бүри шангаар тэмсэхэ, ниитын эмхинүүдэй үүргэ болон харюусалга улам дээшэлүүлхэ эрилтэ габяа hэн. Тон зүб эрилтэ. Үнэхөөрөөшье, профсоюзай, комсомолой организацинууд, арадай дружина, нүхэрэй сүүд гэхэшэлэн hүүлэй үедэ хүдэлмэреэ ехэ hуладуулhан байгаа. Тэдэнэр энэ тэмсэлэй хажуу тээ байха бэшэ, харин сэхэ хабаадаха уялгатай ха юм.

Гэхэтэй хамта хүн зоной, илангаяа залуу үетэнэй ажал хүдэлмэриhөө сүлөө сагаа болбосон гуримаар, ажабайдалдаа, бэе махабадтаа аша туhатайгаар хэрэглэдэг болохын тула таарамжатай зохид эрхэ байдал тогтоохо шухала болоо гэhэн дурадхалай зүб байhандань яажа арсалтайб.

Партийна суглаанай үзэмжэдэ совхозой үйлэдбэридэ, эхин организациин ажабайдалда сэхэ хабаатай, шухала удхатай асуудалнуудые табилга хадаа коммунистнуудай анхарал онсо татаха, ехэ хөөрэлдөө дэлгэхэ байhаниинь элитэй. Тэрэ оньhыень совхозой партком олоо гэжэ тооломоор. Тингэжэ үнгэрhэн үедэ болоhон коммунистнуудай суглаануудые шэнжэлэн согсолжо үзэхэдэ, тэдэ бултадаа томо, тон шухала шэнжэтэй асуудалнууд бэлэдхэл hайнтайгаар зүбшэгдэhэн болоно.

Мүн тэрэшэлэн совхозой парткомой заседани дээрэ КПСС-эй зарим гэшүүдэй хүдэлмэри тухай тоосоо дууладаг болоhон ушар коммунистнуудай үүргэ ба харюусалга дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ туhатай зүйл болоно. Урда болоhон тоосоото суглаанhаа хойшо, жэшээнь, парткомой заседани дээрэ коммунистнууд хонишодой бригадирнууд С. Ц. Цыбиков, Д. Н. Александров, ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Ж. Цыбиков, хоёрдохи отделениин ветеринарна врач Б. Ч. Доржиев болон бусад тоосоо бариhан байна. Гадна отделенинүүдэй партийна эхин организацинуудай суглаанууд дээрэ дунда шатын зиндаанай хүтэлбэрилхы тушаалтад, мэргэжэлтэд хүдэлмэри тухайгаа мүн лэ тоосодог болонхой.

Коммунистнуудые эдэбхижүүлхэ, тэдэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ хэрэгтэ партиин гэшүүн бүхэндэ ниитын даабари үгэлгэ ехэ удха шанартай гэжэ мэдээжэ. Энэ аргые совхозой партком болон партбюронууд шадамараар хэрэглэнэ. Мүнөө совхозой коммунистнуудай диилэнхи олониинь саг үргэлжын, саг зуурынишье партийна даабари дүүргэжэ байдаг. Тэдэнэр партийна даабаридаа ехэ харюусалгатайгаар, үнэн сэхээр хандана.

Хэрбээ урдань зарим коммунистнууд партийна взносоо саг соонь түлэдэггүй байдаг байгаа hаа, мүнөө тиимэ юумэн үзэгдэхээ болёо. Энэ жэшээ парторганизациин бүридэлдэ сообдог коммунистнуудай журамаа бэхижүүлжэ байhые мүн лэ бодотоор гэршэлнэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Партиин гэшүүдэй, гэшүүндэ кандидадуудай түрүү зэргэдэ ябаха үүргэ, харюусалга дээшэлүүлхэ, партийна журам бэхижүүлхэ, тэрэнэй үндэhөөр парти доторой ажал ябуулга hайжаруулха талаар хүдэлмэри үргэнөөр эрхилхэтэеэ хамта, совхозой партийна организацинууд өөhэдынгөө зэргэдэ үйлэдбэриин түрүүшүүлые, эдэбхитэй хүнүүдые зүбөөр, нарин нягтаар шэлэн абана. Тинхэдээ үйлэдбэри дээрэ сэхэ хүдэлжэ ябаhан, үнэн сэхэ, габшагай ба шударгы ажалаараа бэеэ харуулhан хүнүүдые партиин зэргэдэ абаха гэhэн оролдолго гаргана. Энэ жэлэй туршада КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтагшадай 60 гаран процентнь хүдэлмэришэн солотой хүнүүд.

Тобшолон хэлэхэдэ, Чисаанын совхозой партийна организаци партийна документнүүдые hэлгэлгые бэлэдхэл hайнтайгаар угтахын түлөө яhала оролдолгоёо гаргажа байна. Партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэри hайжаруулха, коммунистнуудай үүргэ ба харюусалга дээшэлүүлхэ талаар хэжэ байhан ажал ябуулгыень дээрэ хэлэгдэhэн жэшээнүүд гэршэлжэ үгэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй «Партийна документнүүдые hэлгэлгэ тухай» тогтоолые бэелүүлхэ талаар Чисаанын совхозой парткомой ябуулжа байhан хүдэлмэри тухай асуудал партиин райкомой бюро hая заседани дээрээ хаража үзөө hэн. Тиихэдээ тэрэ парткомой хүдэлмэриие hайшааха зуураа, мүн тэрэнэй хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые элирхэйлhэн, тэдэниие усадхаха хэмжээнүүдые заажа үгэhэн юм. Мүнөө үедэ совхозой партком болон эхин организацинууд бюрогой заахан дутагдалнуудые усадхаха хэмжээ абахатаяа хамта, бэлэдхэлэй хүдэлмэриие бүри үргэнөөр, удха баянтайгаар тодорхойгоор ябуулха зорилго урдаа табинхай.

Ц. БАЛДАНОВ,
КПСС-эй Хэжэнгын райкомой инструктор.

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ нарин сэмбын фабрикын хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай дунда СССР-эй тогтоhоор 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаhан социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ мүрысөөндэ хам оролсоhон комсомол басаган Людмила Цыренжапова мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана. Нооhо ээрэгшэ Цыренжапова үдэр бүри даабарияа 100—105 процент дүүргэжэ, эрхим hайн шанартай продукци тушаана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. Цыренжапова ажал дээрээ.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Пропагандистнарай hуралсал

Партиин обкомой политическэ гэгээрэлэй байшан политическэ hуралсалай дээдэ шатын—теоретическэ семинарнуудые хүтэлбэрилэгшэдэй семинар үнгэргэбэ. Республикын бүхы аймагуудhаа, городуудhаа хоёр зуугаад партийна пропагандистнар суглараа.

Семинарта хабаадагшад гурбан үдэрэй туршада дээдэ hургуулинуудай, Буряадай филиалай эрдэмтэдэй лекцинүүдые шагнаба. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй гол шухала асуудалнуудаар, СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ой тухай лекцинүүд уншагдаhан байна. СССР-ые байгуулжа, хүгжөөhэн ушар хадаа ленинскэ национальна политикын илан мандаhанай гэршэ мүн гэhэн темээр түүхын эрдэмэй доктор, профессор Е. Е. Тармаханов уншаа. Эрдэмтэд В. И. Затеев, Н. П. Мараев, Б-М. Б. Балданов, Ц. Б. Галданов, Буряадай АССР-эй госпланай таhагые даагша М. А. Петрунин гэгшэд лекцинүүдые уншаhан байна.

Удаань партиин обкомой лекторнүүдэй бүлэгые даагша А. В. Тыхешкин уласхоорондын асуудалаар лекци уншаа.

Семинарта хабаадагшад hуралсалай асуудалаар зохихо заабаринуудые абаhан байна.

Энээнэй удаа комсомолой политическэ hуралсалай пропагандистнарай семинар эхилбэ.

Манай корр.

Долгор Доржиева Захааминай аймагай Санагын совхозой эрхим haалишадай нэгэн юм. Тэрэ оронойнгоо 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ—тэрэ хаража байhан үнеэн бүхэнhөө 1750 килограмм hү haaxa гэhэн уялга абанхай. Мүнөө тэрэ ажахынгаа haалишадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүү hуурида ябана. Зураг дээрэ: haалишан Д. Доржиева.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

„Манай үеын хүн" гэhэн конкурсдо

«ДАРААНАЙН БАЯЛИГ УУДАЛНАБ...»

ОЧЕРК

ХЭТЭ ЗАЯАНhАА хойшо Хамби, Моностойн hарьдагуудай хоорондо хүхэ номин долгиёо эбхэрүүлэн байдаг Галуута-Нуур домог туужаар баян юм даа... Тэрээн тухай хүсэд hайн мэдэхэгүй hэн тула, түүхын нэгэл баримта абажа дурдаhуу. «Галуута-Нуурhаа бэшэ тээ эды шэнээн, hүрэг олон уhанай шубуудые харяhанаа огто hанагшагүйб... Ногоон тархита нугаhан, ута хүзүүтэ тохорюун мэтын үй түмэн шубуу шонхорнуудаар хододоо дэрбэн дүүен байдаг ямар гайхалтай hонин нуур гээшэб! Диилэнхидээ эндэ газарша шубуун галуунhаа элбэг юумэн үгы. Минии энээгүүр ябахаhаа бүри урид —хорин табан жэлэй саада тээ ном бэшэгтэ хэрэглэхын зорилгоор эндэхи нуурайнь эрьеhээ хоёр пүүд шахуу галуунай үдэ суглуулжа абаhан юм гэдэг... Энээтээр бодоходо, «Галуута» гэжэ нэрлэгдэhэниинь дэмы бэшэл хаш».

Ингэжэ зуугаад жэлэй саада тээ, буряад зоной дунда «Улаан наран» гэжэ алдаршаhан декабрист Н. А. Бестужев бэшэhэн байдаг.

Нээрээшье, сүхэршэгүй шэнжэлэгшын Сэлэнгэ, Тамчаар ябаха үедөө, аяар тэрэ зуугаад жэлэй саада тээ анда нүхэдэй алтан дугы табилсажа, хани нүхэсэлэй халуун энэрхэл заяаhыень мүнөө hанаад, дурсаад үзэхэдэ, баясхалантай даа. Ингэжэ «Улаан наранай»—түрүү үзэл бодолтой Россин хүбүүнэй наhанайнь хүсэл, эрмэлзэл имагтал Совет засагай жэлнүүдтэ бодото бэелэлээ олоо, Дараашын дабаанай хэтэ мүнхын ашагта малтамал абтадаг болоhоор үнинэй... Гэхэhээ байтагай энэ нуурай эрьеhээ эхилээд, Түгнын элдин таланууд хүрэтэр хэды ехэ нүүрhэнэй нөөсэнүүд элирүүлэгдээд, мүндүу хүсэтэ техникын, гаhар шанга горинуудай ажал хэрэг бүри үргэн дэлисэтэй болоjо, хэзээ хэзээнэйхиhээ үзэгдөөгүй ехээр орьёлон бусалжа байна!

Комсомолой бүхэсоюзна габшагай барилгануудай нэгэн—Галуута-Нуурай мантан томо ГРЭС имагтал «хара алтанай» хүсөөр галта сахаригуудаа лүжэгэнээсэ хүдэлгэн эрьюулжэ байха жэшээтэй ха юм. Гансал энээгээр тухайлхада, даб дээрэ тооложо гаргахын аргагүй ехэ хоол-түлишэ «залгигдаха» ушартай болоно бшуу.

...Шэрэм харгыгаар шэнхинэсэ табилуулдаг электро-тепловозуудай болон угаа хямда сэнтэй газова түлишэнүүдэй арадай ажахыда үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоjо байгаашье hаань, промышленностиин ёhото «хилээмэн» байhан нүүрhэн үшөө удхаяа гээгээгүй, хэрэглэмжэ ехэтэй байhан зандаа.

Бэшэхэ гэhэн баатарни нара харангүй, нүхэн харанхы газар доро хүдэлдэг бэшэ, харин элдин тоонто газар дээрээ дараанайн баялиг уудалдаг — иимэл мэргэжэлтэй хүн юм.

...Зэдын Гэгээтэ нютагай юрын малшанай хүбүүн бүри 1948 ондо Галуута-Нуур хотын № 3 ГПТУ дүүргэжэ, тэрэ гэhэнhээ хойшо түрүү машинист болотороо ургаhан, шэжэмтэ станогые жэншэдгүй hайн мэдэхэ, дээдэ гарай мэргэжэлтэй Гомбо-Сурен Дугарович Айсуев гээшэл даа. Үдэр, hүнигүй хүнхинэжэл байдаг аранга томо экскаваторнуудай нэгэндэ энэ хүмнай хүдэлдэг юм.

ТОЁОН ТУХАЙ, совет үеын шахтер тухай бүри үни хада Буряадаймнай бэлигтэ нэгэ дуушан солгёо шүлэг бэшээ hэм шуу. Хэзээ бүхэндэ урагшаа урялжа ябадаг—иимэ хүнүүдэй суряата ажалайнь дууи соо мүн өөрынгөө аялга, сэдьхэлэй хүбшэргэй таталсаhайб гэжэ hанахадаа, хамаг хүсэл, далита бодолни хүдөө тала тээшэ, баатарнуудай суурхадаг газар тээшэ ниидэн ошодог...

...Тойроод добо дошо болотор обоолжорхиhон породонууд бүхэнтэhэн уула хаданууд мэтэ холоhоо үзэгдэхэ юм. Одоол эндэ, газарай нюрууе дохолтуулжа байгаад сүмэ-юмэ hэндэжэ малтажархиhан Холбоолжоной уурхай соо мундуу хүсэтэ машина техникын болоод, нэтэрүү зоригто нүүрhэшэдэй халуун ажал бусална!

Үндэр дээрэhээ обёорон харахада, тэрүү тэрэ, гүнзэгы худагай оёор мэтэ доро газарта «хара алта» ашаhан КраАЗ-ууд хүндөөр ухихалдан, өөдөө жүдхэн гаранад. Тэдэнэй тэг дундань аранга томо экскаватор хүлзэhэн буха мэтэ хүри улаан шорой тооhо үрхирүүлэн, байра дээрээ ээрсэг шэнги эрьелдэжэл байха юм. Кабина соонь буряад машинистын дун сагаахан шүдэнүүдээ ялалзуулан, хүлhэеэшье хүсэд аршаха забда сүлөөгүй ажаллажа байхань харагдана.

Годлиин булсуу шэнги улаа, ногоон барюултай эшэнүүд тэрэнэй дүйтэй уран гар соо ульгам түргөөр наадана. Нэгэ үе тэрэнэй юушьеб хүшэлэн угзаржа, даахысаа нүүрhэ «үмхэжэрхиhэн» удхуураа ээлжээгээ хүлеэжэ байhан машинанууд тээшэ залан абаашахыень харахада урматай даа!

— Ай даа, техникэл байна даа! Хэдэн зуу, мянган хүнэй хара хүлhэеэ гаргажа хаяха энэ шулуун хөөе ямар сорморхоноор дэгээдэн дүнгэжэрхинэ гээшэб!— гэжэ хажуудамнай байhан хэнэйшьеб гайхашаа баран хэлэхэдэнь:

— Энэмнай үшөө ээлтэй юм ааб даа. Манай ороной домог суута кочегарканууд—Донбасс, Кузбасс мэтын шахтануудаар ябажа харахада, техникын эди шэди гээшэ одоол тэндэ...—гэжэ үнөөхи машинистмнай омогтойгоор хэлээд, торхын шэнээн томо хүрзэнүүдэй голнуудыень туhалагшатаяа хоюулан бушуухан тоhодоодхино.

Эндэ минутаhаа байха секунда бүхэн үнэтэй. Бодоодшье үзыт, оройдоол 15—20 секундын туршада арбаад тонын нүүрhэн ашагдана ха юм. Нэгэ мэдэхэдэмнай, экскаваторай машинист кабинадаа ороод, ямар нэгэн оньhо даралхатайнь сасуу мотоорэйнь абяан улам шангадажа, заанай hөёдол шүдэнүүдтэй зантагар томо удхуур-шанагань тархяа үргэhэн могойдол шанха өөдөө хятайшоод байгаа hэн.

Хэдыдэхи удхуурынь hэм бэ, зүгөөр тоолоогүйб. Харахадам, дүршэлтэй машинист ойроо хүртөөгүй «хара алта» hудалайнь зүйдэлөөр хэмхэлэн, буталан абаад, машинануудта ашажал байгаа hэн.

АЖАЛША ХҮН. Нээрээшье энэмнай аянгадал агуу хүсэтэй, гүн hайхан удхатай, наран зула сэсэг мэтэ нангин үгэ гээшэ ха. Хамагай түрүүн би нимэ хүнүүд тухай хододоо шэбшэжэ, бодожо ябадагби.

Агуу ехэ хүн үнэхөөрөө
Абяагүй ехэ хэрэг хэдэг.
Ажалынь, харин өөрөө,
Айхабтараар ханхинан зэдэлдэг,—

гэжэ ородой агууехэ шүлэгшэн И. А. Крылов бэшээ hэн. Уулзаха бүхэндэм Гомбо-Сурен Дугарович бригадынгаа ажал хэрэг, амжалта, бэрхэшээлнүүд тухай хөөрэдэг. Тиихэдээ өөр тухайгаа нэгэшье үгэ дурдадаггүйл даа. «Амжалтымнай нюуса гэнэ гүт? Тиимэ юумэн гэжэ юу байхаб даа. Юрэ бусын зүйл гэжэ юрэдөө байдаггүй ха юм. Юун? Өөр тухайгаа? Аа, ганса хүнэй габьяа ээлтэйл юм бэзэ. Бултанаймнай оролдолго, хүсэлэл ха юм. Бусадтал адляар ажалладаг — иимэл зон гээшэлди даа» — гэхэhээнь бэшэ юумэ дуулахагүйт. Али ажалша бүхэриг хүнүүд бултадаа иимэ өөрсэ, түбшэн даруу зан юм гү? Гайхалтай.

Нэгэтэ иимэ ушар болоhон гэрэгшэ жэлэй хэтэрмэ ехэ хур соогуур хүршэ бригадынь бүhэсөөгөө шабарта hуушоод, наашаашье гараха юумэ бэшэ. тэ бульдозер, тракторнуудшье гадуур туhаламжагүйгөөр гар шадахагүй байба. Ямар арга тэхэнэ хүдэлжэ байhан халаа нист Айсуевай экскаваторы асарха баатай болобод. Шаг бар шабха соо хүхэ мяхаа наагуур оролдожо, тэрэниие гэжэ татажа гаргаhы дурдаhанай үлүү ха.

— Нэн түрүүн үй ашаг олзо хаража, нэй харюусалгаа ажаллаха хэрэг хэды даа. Мүнөө манийе ямар hайхан, сэбэр сэ дамтай хүнүүд хүдэлн Би ажалаа дүүргэд hаа буухадаа, машин hалагшада хамаг хэр дажа даалгадагби. Ш жэ hанахадаа тиигэнэ үнэн hайхан этиг робхилhон коммунис ёhоной шэнэ үеын хүн шэрээгдэжэ, болбосорно ха юм. Үндэр ушар рюусалгаа мэдэрдэг, даалга рэгтээ үнэн зүрхэнhөө ханда тын хэрэг — нангин хэрэг, х — өөрын хэрэг мэтэ hанагда ахалагша машинист Айсуев хубаалдана.

— Уурхай соо элдэб хүн дэг: зарим нэгэнниинь мүнг поо мүргэжэ дохёогүйхэн ябад дэ нүгөөдүүлынь тад hөөргэ той хүнүүд байха. Манай ажалша бүлэ соо урагшаа сэбэр hайхан сэдьхэлтэй хү Хэзээ бүхэндэ хүдэлмэришэн рэ hэшхэл, эрмэлзэл бодолые дээрэ үргэжэ ябаха хэрэг тэрэ да тоолоно.

«Дараанайн баялиг уудалдаг ажалтан зон гээшэлди даа»— нии герой нэгэтэ сэдьхэлэй зуг hуухадаа хөөрөө бэлэй.

* * *

ГОМБО-СУРЕНИИЕ гансал бэрхэ, ажалша бүхэриг мэтээр дурдаад үнгэрхэдэ, дү дэхэ шэнги. Магтаалтай ман буурал толгойтой машинист Тэрэ залуу хүн. hаял дүшэ гар на.

ЗНЭ ХҮНЭЙ харгы ута. рэтэр тэрэнэй зорижо ер харгынууд япалаханшье ялхи тай, урагшатай заяатайшье ба рин дүрбэн жэл! Багахан бол Энэ хугасаа соо тэрэ гансаха даа бэшэ, бухы шахтоуправле нилээдгүй нэрэ хүндэтэй болоо

Амжалта... Тэрэниие хүн бү хүлhөөрөө, сүхэршэгүй шунал роо түйладаг гээшэ ааб даа. амжалтын хүшэр алхамууд ш хаям! Хүшэршье hаа, хүндэт солын арюун баатар алхамууд шье мэдэхээр, хүлгөөтэ хорео түмэр балтын далайса ехэтэ дээдэ юртэмсөөр аяншалаад иимэ эди шэдитэй, жэгүүр да лоhондоо урмашангүй, омо яахабибди!

Тиинээ титэрээ мүнөөмнай удхатай үйлэ хэрэг — ССР С тоhоор 50 жэлэй ойдо бэлэдхэ үдэртэ үргэдэжэ, бүгэдэ арад сөөнэй ошо дүлэн улам hүртэ дарна.

Нүхэр Г-С. Д. Айсуевай коммунис ажалай экипаж мүн хараа түсэб тодолжо, гайхам ойн баярые амжалта түйлан гэн хүсэл эрмэлзэлгэтэй аж

Ч. Ц. САН

ХООҺОН ТАЛА БАЙҺАН ГАЗАРТА

СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, Таджигай ССР-эй габьяата ирригатор Таир МУХАМЕДОВ хөөрэнэ:

«Хэды шэнээн газартайбши гэжэ бү асуу, хэды шэнээн уhатайбши гэжэ асуу» гэhэн таджик хошон үгэ бии юм. Нээрээшье уhанай үгы газарта ажамидарал байхагүйл даа. Манай нарата дулаан республикада уhанай бии байгаа hаань, хлопок, барайгар, үрэ жэмэс, цитрусовэ ургамал, дыни, арбуз, виноград ургахал гээшэ.

Таджик арад эртэ урда сагhаа хойшо газар уhалдаг байhан юм. Зүгөөр, газар ходо уhалха түхеэрэлгэ, үнэндөө, хэдэн зуун жэлэй туршада хэрэглэжэ шадаггүй. Шулуутаар, шэлбэhээр бүтээгдэhэн тулюур түхеэрэлгэнүүдhээ hубагууд руу уhан ородог. Хабар ба зундаа саhанай, мүльhэнэй хайлахада, хадын гол мүрэнүүд халижа, hабаяа хубилгадаг, түрүүшын (эхинэй) түхеэрэлгэнүүдые эбдэдэг байгаа. Революциин урда тээхи таджигайхидта ган гасуур ехэл гай түбэг татадаг, тарялан хосоржо, хүн зон үлэсхэлэн байдалда ородог, аймшагтай гасалан ушаруулдаг hэн.

Ехээр уhа абаха, газараа тогтууритайгаар уhалха тухай hанал бодол арадай ажабайдалдал адли, эртэ урдын түүхэтэй юм. Туркистанай газар уhалхын тула 50 миллион түхэриг hомолхо, энэ хүдэлмэри эмхидхэхэ тухай ленинскэ декрет Дунда Азиин уужам тала дайдада, тэрэ тоодо Таджикистанай ехэ газар уhалха үндэhэ hуури табижа үгөө. Уhан тухай асуудал шиидхэлгэдэнь таджик-таряашадта туhалхын тула олон мянган ханинар агуу Совет ороной элдэб районуудhаа манайда ерээ. Тэдэнэй туhаламжаар Вахш ба Сыр-Дарья дээрэ томо гидроузелнууд баригдаа, уhалууриин hубаг ханаабууд, тогтоомол нуурнууд бии болгогдоо.

Газар уhалагдажа, манай хизаар нютагые hэргээн дэбжэгээ. Урдын хооhон таланууд хүдөө ажахын томо районууд болоо. Таджикистанда 780 мянга гаран тонно хлопок ургуулагдана. Энэмнай революциин урда тээ эндэ, абтадагhаа, хори гара дахин ехэ байна.

Хадын гол мүрэнүүдые хааха гээшэ бэлэхэн бэшэ юм. Жэшээлхэдэ, Вахшые «зэрлиг мүрэн» гэжэ арад нэрлэдэг. Памирай орөйн мүльhэнүүдhээ эхи абажа, угаа ехэ хүсэтэйгөөр хабшалнууд соогуур харьялан урдадаг уhан гол губи руу шуумайна. Уhанай уналгын үеэр энэ мүрэн секундада соо дүрбэ мянга гаран кубометр уhа урадхуулдаг. Вахшые хаахы, газар уhалхын тула тэрэниие хэрэглэхэ олон hэдэлгэ урагшагүйгөөр хэгдэhэн байха. Вахшhаа зуун хорин километр ута канал татаха проектын зохёогдоод байхада, зарим мэргэжэлтэд ингэжэ мэдүүлээ: «Хүн түрэлтэн иимэ ехэ хэмжээтэй барилга хэжэ үзөөгүй, эпэтнай «бүтэшэгүй» хэрэг гээ hэн. Теэд энэ ба бусад «бүтэшэгүй» хэрэгүүд манай хадалиг газартай республикада бэелүүлэгдэдэг болоhоор үниней. Таджикистанай урда талын нютагуудта Вахшын уhан 1933 ондо хүрэжэ ошоо бэлэй. Мүнөө республика дотор өөрөө урдадаг уhалууриин 15, мүн машинаар уhалдаг гурбан түхеэрэлгэ бии. Эдэмнай мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ тааруугаар баригданхай.

Совет ороной арадуудай хани барисаанай, харилсан туhалалсалгын ашаар, манай Коммунис партиин ленинскэ национальна политикын ашаар Таджикистанда гидротехническэ томо барилганууд бодхоогдоо. Уhалалгын орёо нарин түхеэрэлгэнүүд бүхы союзна республикануудай туhаламжатайгаар баригдадаг байhан, баригдаhаар байна. Яванска ба Обь-Киискэ нугын уудам тала дайда руу уhа гаргалгые жэшээ болгон абаад үзэе. Байса доогуур 12 үлүүтэй километр ута хоёр тоннель богонихон болзор соо малтагдажа, гидроузел баригдаhан байна. Зорюута, угаа наринаар эмхидхэгдэhэн хүсэтэ тэhэлэлгэ дошхон урасхаалые хаажа, уhыень тоннельнүүдээр урадхуулаа. Каратау хүбшэ доогуур тоннельнүүдые малталгада, гидроузелай барилгада РСФСР-эй, Украинын, Узбекистанай мэргэжэлтэд хабаадалсаа; тэпэлэлгэ бэлдэхэ, хэхэ хэрэгые ороной элитэ эрдэмтэд, «Союзвзрывпромой» мэргэжэлтэд гүйсэдхөө.

Хооhон талын Таджигтахи хубида угаа наринаар бүтээгдэhэн, автомадай туhаламжаар хүдэлдэг, хоёр шататай бэлүүрдэлгын станцинууд баригдаа. Эдэ станцинууд Сырдарьягай уhые 200 метртэ хүрэтэр дээшэнь үргэжэ, 25 мянга шахуу гектар гандуу газар уhалдаг болонхой. Яван—Обь-Кикскэ нугын газарые бүри түргэнөөр уhалха ба ашаглаха гэжэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдээр хараалагданхай. Энэ гол барилгада хүдэлмэришэдэй анхарал хандуулагдана. Эдэнэр бага бэшэ юумэ хээ. Газар доогуур уhа урадхуулха олон hалаатай соргонуудые табяа, гидротехническэ хэдэ мянган түхеэрэлгэнүүдые тодхоо. Хоёр жэлэй үнгэрөөд байхада, эндэхи барилгын хүдэлмэри түгэсхэгдэхэ, үни заяанай хүлеэгдэдэг уhан 40 мянган гектар гандуу газарта хүрэжэ ошохо. Хүдөө ажахын энэ район жэл бүхэндэ 75 мянган тонно хлопок ургуулжа абадаг болохо.

Газар дорохи уhан республика дотор нилээд ехэ юм. Иимэ уhаар хэдэ мянган гектар газар нэмэжэ уhалха болоно. Мүнөө 300 гаран электрическэ бүлүүр поли дээрэ дабhагүй уhа бэлүүрдэн гаргана.

Аха дүү арадуудай туhаламжаар баригдаhан уhалууриин түхеэрэлгэнүүд Таджигай эртэ урдын газарые хубилгажа hалбаран ургадаг саад болгоо. Мүнөө манайда 550 мянга шахуу гектар поли уhалагдана. Холын хараата угаа ехэ түсэбүүд бии. Таджикистанай зүүн-урда талын Дангаринска нуга, республикын хойто талын Самгаро-Мирзорабатска нэлэнхы тала, бусад зарим районууд саашадаа болохо зэргэтэй. Аха арадуудай туhаламжа рилго бэелүүлэгдэхэ нэбди. Гурбан зуун м тэр уhа үргэхэ б станцинууд баригда Иимэ юумэн үшөө Үзэгдэхэл байха гээд Интернациональна а дажа байгаа Нурег лүүрдэхэ шэнэ станци шэ хүсөөр хангаха станциин түрүүшынь мүнөө жэлдэ хүдэл 10,5 миллиард куби уhа багтааха хараата далай руу уhан эхилээ. hалбаржа ба болоhон манай республ дүйнь гайхамшаг hай

ОЛОНОЙ ХҮСЭЛЬӨӨ ДУЛДЫДАХА

...РАДАЙ ҺУРГУУЛИИН багшанар оронойнгоо бүхы ажалшан ... хамта СССР-эй 50 жэлэй ... тэй түрэтэйгөөр угтахын ... туйлай ехэ дэбжэлтэтэйгээр хү... байнхай. Партиин XXIV ... шиидхэбэриин үндэһөөр ... ЦК-гай, СССР-эй Министр... Соведэй гаргаһан тогтоолоор ... бүгэдэ ниитын дунда ... бэелүүлхэ тушаа горитойхон ... табигдаа. Совет обществын ... бүхы шатада арадай гэ... улам саашадань хүгжөөхэ ... оролдолго гаргадаг байһан ... партидаа үшөө дахин ба... хүргэлтэй.

... үзэел даа. Гушаад онууд... ... хүдэлмэришэн зоной ... эрдэмэй хэмжээн жиир лэ ... класс байгаа. Жараад онууд... табан-зургаан класс. Һүүлэй ... хүдэлмэришэдэй дунда ... класс дүүргээгүй хүн үгы ... болоо бшуу. Нилээн олон хү... дунда һургуули дүүргэ... ... институдай үдэ... факультедтэ гү, али заочноор ...

... даа! Имагтал һургуулитай, ... һайнтай хүдэлмэришэд ... табан жэлэй түсэбтэ даа... бэелүүлжэ шадахал. Тиихэ... хүдэлмэришэдэй эрдэм һургуу... ... хадаа мүнөө үеыл ... эрилтэ болоод байна ... Юуб гэхэдэ, научно-техниче... ... туйлай ехээр түргэ... ... үе сагта орёо оньһото ... бии болоно. Тэдэнэй ой... ... бэлэдхэлтэй хүн хэрэгтэй ...

... тиимэһээ түрэл партиин, ... зүгһөө залуушуулай ... дунда эрдэм бэелүүлхэ хэ... ... анхарал хандуулагда... Энэ хадаа бүгэдэ ниитын ...

... онда республикын һургуу... найман классые 16.997 ... дүүргэжэ, харин 8.193 хүн дун... ... дүүргэһэн тухай аттес... ... гараа. Юрэнхы эрдэмэй ... һургуулинуудһаа гадна, техникумүүд, училищинууд гэжэ байха. Тэдэниие хараадаа абабал, бүхы дээрэ 13.328 хүн дунда эрдэмтэй боложе гараа гээшэ. Энэ хадаа арбан жэлэй урда тээ нэгэдэхи класста орогшодой 65 процент болоно.

Энэ юун тухай хэлэнэб? Энэ хадаа үшөөл олон залуушуул хүсэд бэшэ дунда эрдэмээр сэдьхэлээ «садхаана» гэжэ гэршэлнэ бэшэ гү? Энэ хадаа партийна болон ажахын хүтэлбэрилэгшэд, ниитын эмхинүүд бүхы залуушуулые дунда эрдэмтэй болгохын тула эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулха уялгатай гэжэ һануулна.

Парти, правительствын тогтоол бэелүүлхын тула юун хэгдэнэб?

1972 ондо Доодо-Саянтын, Дүтэлүүрэй, Хялганын, Уакидай, Топкинска дунда һургуулинууд шэнээр нээгдээ. Тиихэдэ урдань эхин шатын байһан Ардасанай, Улаан-Одоной, Ново-Кижингинска, Тулдуунай, Мурөөшын, Россошинска һургуулинууд найман жэлэй болгогдоо.

Дунда һургуули олон болгогдохо-доо, тусхай дунда эрдэм олгодог техникум, училищинуудтай хамта бүгэдэ ниитын дунда эрдэм бэелүүлгые түргэдхэхэ жэшээтэй.

АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ зургаанууд бүхы залуушуулые дунда эрдэмтэй болгохо хэмжээнүүдэй политическэ, экономическа болон социальна удха шанарые олоной дунда ойлгуулха хүдэлмэри ябуулна. Найман класс дүүргэгшэдэй 90—92 процентнь юрэнхы эрдэмэй, тусхай дунда һургуулинуудта, дунда эрдэм олгодог ПТУ-нуудта орожо, һуралсалаа үргэлжэлүүлдэг боложе байна.

Найман класс дүүргэгшэдые бултыень саашань һургахын тула һургуули шадарай интернадай хүдэлмэри һайжаруулха, холо байдаг һурагшадта машина, унаа үгэхэ, хэрэгтэй сагтань материальна туһаламжа үзүүлхэ мэтын хэмжээнүүдые бэелүүлхэ шухала гэжэ ажабайдал харуулдаг. Жэшээ болгон, Ноёхоной (Сэлэнгэ), Хушуун-Үзүүрэй (Мухар-Шэбэр), Михайловкын (Захаамин), дунда, Сувинска (Баргажан). Сосново-Борска (Загарай), Енгорбойн (Захаамин), Харланай (Бэшүүр) найман жэлэй һургуулинуудые дурдамаар. Нэрлэгдэгшэ һургуулинуудта анхандаа нэгэдэхидэ ороһон хүүгэдэй 95 процентнь гү, али бултадаа саг соогоо найман класс дүүргэжэ гарадаг байха юм. Тэдэнь булта шахуу түрэл һургуулиингаа юһэдэхи класста һуралсалаа үргэлжэлүүлдэг.

Багшанарай халуун оролдолгогүйгөөр бүгэдэ ниитын дунда һуралсал бэелүүлхэ гээшэ бэрхэтэй. Тиимэһээ парти, правительствын зүгһөө багшанарай урда хүндэтэ зорилго табигдана гээшэ ааб даа. Юуб гэхэдэ, хүүгэдые һуралсалдань дуратай болгожо шадаагүй һаа, ямаршье үрэ гарахагүй бшуу. Энэл асуудал шиидхэжэ шадаһан газарта найман класс дүүргэһэн эдиршүүл ажабайдалайнгаа ямарааршье хубилаа һаа, һураха, заабол дунда эрдэмтэй боложе гараха гэжэ эрмэлзэдэг.

Нёдондоной һуралсалай жэлдэ хүдэлмэришэн залуушуулай дунда һургуули 1860 залуу нүхэд дүүргэжэ гараа. Үдэшын болон заочно һуралсалай амжалта багшанарай болон үйлэдбэриин коллективэй харилсаанһаа дулдыдадаг. Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын, авиационно заводой, ЛВРЗ-гэй, «Электромашина» заводой хүтэлбэрилэгшэд, ниитын эмхинүүд үдэшын һургуулиин коллективүүдтэй нягта холбоо барисаатай. Тиимэһээ тэрэ предприятинууд шадархи һургуулинуудай ажал ходол урагшатай байдаг.

Гэхэтэй хамта энэ талаар дутагдалшье байха. Нооһо сэбэрлэн угаадаг фабрикада найман класс дүүргээгүй гү, али дунда эрдэмгүй 220-ёод залуу хүдэлмэришэд тоологдоно. Тэдэнэй оройдоол 16-ниинь һураа болодог. Имэ ушарнууд Улаан-Үдын бусадшье зарим предприятинуудта дайралдадаг.

БҮГЭДЭ НИИТЫН ЮРЭНХЫ дунда эрдэм бэелүүлхэтэеэ хамта һуралсалай шанар һайжаруулагдажа байһаниинь һонин. Хаа хаанагүй һуралсалай шэнэ түсэб, шэнэ программада шэлжэн оролго түгэсэжэ байна. Һуралсалай шэнэ программа хадаа эрдэм техникын, соёлой хамаг хубилалтын мүнөө үеын байдалые харуулан байха ёһотой болоно.

Мүнөө үедэ эхин шатын һургуулихаа хаанагүй гурбан жэлэй болгогдонги. Орёо болгогдоһон шэнэ программын ёһоор һурахадаа, һурагшад заалгаһан юумэеэ гүнзэгыгөөр, һайнаар ойлгожо гарана гэжэ түрүү багшанарай дүршэл харуулна. Жэшээнь, Захаамин хотын 1-дэхи дунда һургуулиһаа **Я. И. Костенко,** Улаан-Үдын 22-дохи һургуулиһаа **Г. Е. Кулакова,** Хориин аймагай Ашангын эхин һургуулиһаа **Ц. Е. Ешеева** болон бусад олон нүхэд эхин классуудта шэнэ программаар хүдэлхэдөө, элдэб һайн онол арга хэрэглэн, ажалдаа яһала һайн амжалта туйлаа.

Һурагшадаа нэгэ класстань хоёр жэлдэ һуулгаха гурим һүүлэй жэлнүүдтэ һураггүй үсөөрөө. 1971 — 1972 онуудай һуралсалай жэлэй дүнгүүдые урдахи жэлэйхитэйнь сасуулхада, нэгэ класстаа дахин һуугшадай тоо 800-гаар үсөөрөө. Энэ талаар амжалта түйладаг багшанаршье олошорно.

Мүнөө үедэ кабинетнэ гуримаар һуралсал эмхидхэдэг, тэрэниие үндэрөөр сэгнэдэг һургуулинуудай тоо жэл бүри олошорно. Улаан-Үдэдэшье, аяар холын Санагадашье кабинетнэ гуримаар хэшээл үнгэргэгдэнэ.

Кабинетнэ гурим юугээрээ үлүүб? Ажахын хэлээр хэлэхэ болоо һаа, хэшээлэй үедэ һурагшадай ажалай үйлэдбэриин шанар дээшэлнэ. Үе сагайнгаа, шэнэ программын эрилтэ бэелүүлэн, хүтэлбэрилэгшэд, багшанар һургуулиингаа материальна үндэһые бэхижүүлжэ, хэрэгтэй прибор болон һуралсалай элдэб хэрэгсэлээр кабинедүүдээ хангаха, һайнаар түхеэрхэ аргатай болоно ха юм. Кабинедүүдэй удха шанар тушаа КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соошье хэлэгдэнхэй.

Гэхэ зуура, совет һургуули хадаа өөрынгөө үг зорилгоор коммунис хүмүүжүүлгэ бэелүүлхэ уялгатай. Энэ хэрэгтэ хэшээлһээ гадна, класcһаа гадуур хүдэлмэри ехэ удха шанартай. Һургуулинуудта В. И. Ленинэй музейнүүдые, булангуудые эмхидхэлгэ, дайшалхы, ажалай алдар солын заншалые сахилга айхабтар гүнзэгы удха шанартай. Хүүгэдые интернациональна хани нүхэсэлэй мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ зорилго совет һургуулиин үмэнэ табигдана.

СССР-эй бии болоһоор 50 жэлэй ойн баярай болохоёо байһан үе сагта һургуулида үзэл сурталай хүдэлмэриие улам һайжаруулхадаа, түрэл партиингаа бидэнэй үмэнэ табиһан зорилгые бэелүүлхэ зэргэтэйбди. Энэ талаар республикын һургуулинуудта яһала ехэ юумэн хэгдэнэ. Олон һургуулида КИД (интернациональна хани нүхэсэлэй клуб) хүдэлнэ, Советскэ Союзай хотонуудаар, аха дүү республиканудаар аяншалганууд болоно. Һурагшад ондоо республиканудай, хилын саанахи пионернүүдтэй, һургуулинуудтай бэшэлсэнэ. Тиигэжэ зарим һургуулида «Хани нүхэсэлэй музей» гэһэн гаршагтай таһалганууд нээгдэнэ.

Жэшээнь, Сэлэнгын аймагай Загастайн дунда һургуулиин Пионернүүд Монголой Арадай Республикын Сүхэ-Баатар гэжэ хотодо үнгэргэгдэһэн пионернүүдэй слёдто хабаадаа юм. Имэ уулзалганууд алишье талын пионернүүдтэ ашатай туһатай байгаа.

Республикын һургуулинуудай коллективүүд түрэл партиингаа табиһан зорилгые бэелүүлхэ хүсэд шадалтай. Багшанарай бүлэдэ эрдэмтэй, мэргэжэлтэй залуушуул жэл бүри нэмэнэ. Жэшээнь, 1972 ондо 653 залуу багшанар нэмээ. Тэдэнэй 529-ниинь дээдэ эрдэмтэй. Мүн баһа 1.120 багша тусхай курсануудта ябажа, мэргэжэл шадабарияа дээшэлүүлээ һэн.

Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй туршада хүдөөгэй ажахынуудай, предприятинуудай хүсөөр 17 һургуули, 23 интернат, хүүгэдэй хорин саад баригдаа. Бүгэдэ ниитын юрэнхы дунда эрдэм бэелүүлхэ хэрэгтэ горитой алхам хэгдээ гэжэ эдэ бүгэдын хэмжээ ябуулганууд гэршэлнэ бшуу.

Д. НОМТОЕВ,
БурАССР-эй Гэгээрэлэй министерствын инспектор.

Һүүлэй үедэ Мухар-Шэбэрэй аймагай «Колос» столово һара, квартал бүхэнэйнгөө түсэбые холо үлүүлэн дүүргэнэ. Эндэ арба гаран тогоошод хэдэн олон янзын амтатай эдеэ хоол бэлдэнэ. «Гомдол, дурадхалнуудай дэбтэрые» нража харахада, нэгэшье гомдол энэ дэбтэр соо үгы. Столово соо ороходо, һаруул, арюун.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 4-дэхи разрядай тогоошон Елена Разуваева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...омсомол басаган На... Гомбоева Загорск ...хи 29-дэхи магазин... ...маалагшаар хүдэл... Оролдосотой бэрхэ най... ...ша Гомбоева ажа... шалгаржа, нүхэ... дунда, ажалшадта ...магтаалтай болонхой. ... коммунис ажалай ...ик гэһэн хүндэтэ нэрэ ... хүртэнхэй. Зураг ... Н. Гомбоева.

...МАНТАЕВАЙ фото.

ФИЛАРМОНИИН АРТИСТНАР— ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДТА

Республикымнай филармониин артистнар мүнөө хүдөө нютагуудаар айлшалжа ябана. Тэдэнэр Хориин, Яруунын, Хэжэнгын, Загарайн аймагуудаар айлшалжа дүүргээд, мүнөө Мухар-Шэбэрэй аймагай колхоз, совхозуудай таряашад, малшадта ерэнхэй, концерт-наада табижа ябана.

Буряадай АССР-эй габьяата артистка Клавдия Шулунова ород, монгол, лаос, вьетнам, буряад арадуудай дуунуудые дуулаһан, Оюун Тумурова ород, узбек, буряад хатар гүйсэдхэһэн байна. Республикымнай суута артистнар бэлиг шадабарияа хүдөөгэй хүн зондо харуулжа, дура сэдьхэлыень татажа шадаа. Мүн артистнар Бато Санжиев, Мария Кравцова, Авган Дондуков гэгшэд сэдьхэлэй шэмэг болгшо уянгата дуунуудые хангюурдажа, суглагшадай магтаалда хүртөө.

Циркын бэлиг шадабаритан республикадамнай һаянай бии боложе байнхай. Циркын һургуули дүүргэжэ ерээд, мүнөө филармонидо хүдэлжэ байһан Жэбзэма Шарипова, Цырен-Дулма Нимаева гэгшэд уян нугархайгаар акробатическа номернуудые хэжэ, харагшадые һонирхуулаа.

М. ЦЫРЕНОВ.

ТҮРЭЛХИДТЭ АША ТУҺАТАЙ

Номой таг

«Гэр бүлэдөө уншахада туһатай» гэжэ ниитэ гаршагтай номхонуудые «Политическэ лутература» гэжэ хэблэл гаргажа байна. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада гараһан номууд нилээд һонирхолтой.

Эдэ номуудые уншаһан түрэлхид үхибүүдэз тон зүбөөр, дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэ тухай, арад зондоо, Эхэ орондоо аша туһатай эрхэтэн болгохо тухай заабол бодомжолхол байха.

«Мария Александровна Илья Николаевич Ульяновтан үхибүүдэз хайшан гэжэ тиимэ бэрхээр, дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлжэ шадааб?» гэжэ түрэлхид, багшанар болон залуушуул ходо һонирходог, атаархадаг. «Хүүгэдые хүмүүжүүлхэ талаар уридшалан, хараалагдаһан түсэбтэй, программатай байгаа гү?» гэжэ һонюуша заримадынь ухашалан һурадаг.

Игэжэ һонирходогынь тон зүб гээшэ. Ульяновтанай гэр бүлэ хүүгэдээ үнэхөөрөөшье тон зүбөөр, ухаамгай һүбэлгэнөөр, дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлээ ха юм. Энэнь бүхы түрэлхидтэ дундаршагүй үльгэр жэшээ, айхабтар ехэ удхатай ном гээшэ.

Ульяновтанай гэр бүлэ тухайда захагүй олон зохёолнууд бэшэгдэһэн, уран һайханай фильмүүд буулгагдаһан байха. Гадна хэды олон дурдалга, һаналгануудые уншаад, гайхан баясадаг гээшэбди.

Жэшээнь, И. Печерниковагай «Величие души» (Москва, 1970 он) ном соо Ульяновтанай үхибүүдэй хайшан гэжэ хүмүүжүүлэгдэһые харуулагдана. Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ бэлиг шадабари, ёһо гурим, онсо өөрын онол арга, дүй дүршэл тодо хурсаар шэнжэлэгдэжэ, энэ гайхамшагта дүй дүршэлые совет гэр бүлэ бүхэндэ ханамжатайгаар хэрэглэхые дурадхагдана.

Тэрэшэлэн коммунис партиин агууехэ ажал ябуулагшадай гэр бүлэ мүн баһа һайн һайхан жэшээ болон нүлөөлхэ байна. Энэ талаар Л .Р. Пинчугай «Власть примера» (Москва. 1970 он) гэжэ ном илангаяа туһатай. Энэ ном уншаһан хүнүүд Ленин багшын бага балшар, мүн эдир наһантай дүтөөр танилсажа, хайшан гэжэ хүмүүжүүлэгдэһыень халан абахал.

Ямар гэр бүлэдэ хүмүүжэһыень, үнэн сэхэ, зоримгой, хүнүүдтэ илдам налгай, хүнүүдэй дунда бэеэ абажа шадаха гэхэ мэтын тон шухала ёһо гуримуудые хадуужа абанабди. Партиин агууехэ ажал ябуулагшад, жэшээнь, М. И. Калинин, Ф. Э. Дзержинский, А. В. Луначарский, И. Арманд гэгшэдэй хайшан гэжэ үхибүүдээ хүмүүжүүлһые, хэлбэришэгүй сэхэ суртал бодолтой, коммунис ёһоной эрхим дээдэ шанартай болгоһые, тиихэдэ саашанхи үеын хүнүүдэй тон имэрхүүгээр хүмүүжүүлэгдэхэ тухайда һаналаа табидагые ойлгонобди.

Түрэлхид болон багшанарта угаа хэрэгтэй материал энэ номдо одоо бии гээшэ.

Уран зохёолшо Ирина Стрелкова хүүгэдэй, мүн ехэшүүлэй уншаха нилээд олон номуудые бэшэһэн байха. Тэрэнэй «Подвиг в наследство » гэжэ ном хүмүүжүүлгын тон шухала асуудалда зорюулагдана. Шухалань гэхэдэ, үхибүүн бүхэн эхэ, эсэгынгээ һайн һайхан талые халажа абадаг, түрэлхидтөө тон адлирхуу эрхэтэн болохые эрмэлзэдэг шуу. Тодорхой жэшээнүүдые хэрэглэһэниинь онсо удхатай. Жэшээнь, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Москвагай мэдээжэ заводой слесарь С. А. Антоновой гэр бүлэ тухай бэшэһэниинь һонирхолтой. Тухайлхада, энэ слесарь ямаршье онол арга хэрэглэдэггүй байна. Юундэ? «Ямар тиимэ гайхама ёһо гурим байха юм. Шухалань гэхэдэ, ёһотой совет хүн шэнги ажаһууха хэрэгтэй бшуу» гэжэ тэрэ хэлэнэ. Тон зүб гээшэ. Антоновой гурбан үхибүүд заводто хүдэлхөө ерэһэн юм. Эхэ орондоо, хүн зондо, ажал хүдэлмэридөө, ажабайдалдаа ямараар ханданабди, тэрэнииемнай үхибүүд халан абадаг гээшэ гэжэ уран зохёолшо үшөө дахин һануулна.

Бишыхан үхибүүдые хүмүүжүүлхэ тухай захагүй олон номууд бэшэгдэһэн аад. харин ахамад класста һурадаг гү, али дүүргэһэн хүбүүд, басагадтайгаа түрэлхидэй, ехэшүүлэй хайшан гэжэ харилсадаг, ямар холбоо барисаатай байһан тухай номууд дэншье үсөөнөөр бэшэгдэнэ.

Энэ талаар журналист Н. Ф. Макаровай «Мы и наши взрослые», «Поговорим о жизни и о себе» гэһэн хоёр ном илангаяа һонирхолтой.

Дээрэ дурсагдаһан номууд соо түрэлхидэй һайн һайхан тала дэлгэрэнгыгээр зураглан харуулагдаһан һаа, харин журналист Н. Макаров муу талыень элишэлэн харуулна, энэнииень шүүмжэлнэ, зүбшэл заабари үгэнэ. Очеркын, новеллын маягаар бэшэгдэһэн номынь түрэлхидтэ илангаяа туһатай байха.

«Дээдэ һургуулиин багшанар, эрдэмтэд тодорхой жэшээтэй, ёһотой шэнжэлэл хэһэн номуудые бэшэдэг гү? Энэнь үхибүүдые хүмүүжүүлхэдэ аргагүй туһатай байха һэн» гэжэ зарим хүнүүд һонирходог. Энэ талаар О. ба А. Лавровтоной бэшэһэн «Вы, ваш ребенок и мир вокруг» гэжэ номые заабол һонирхон уншахал байха. Энэ ном дотор мүнөө сагай педагогикын хараа шэглэл дэлгэрэнгыгээр зураглагданхай.

Үхибүүдые тон зүбөөр, дүрбэн тэгшээр, коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ тон шухала асуудалда Т. А. Рябикинагай «Святая должность на земле» гэжэ ном зорюулагдана. Сэхыень хэлэхэдэ, дээрэ дурсагдаһан номууд түрэлхид, багшанар болон залуушуулда тон ехэ туһа хүргэхэ байна.

М. ДОНДУБОН,
Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын библиограф.

Архи—ажалай, ами наһанай дайсан

ШЭБ ШЭНЭХЭН МАШИНАЯА „УГААГААД"...

... аймагай больницада (паралич) үбшэнөөр үбдэ... хүн хэбтэбэ. Хүдэлжэшье, ...жашье шадахагүй, ухаа...шье муудашаһан. Тэндэхи ... нилээд удаан туйлай ехэ ...олго гаргажа, хүл дээ...бодхобо. Тэрэнь таһаг, ко... соогуур ябадаг, ямар...гүй хөөрэлдэдэг болоод, ...шаһаа гарахань ойротоод ... Тэрэнэй нэгэ нүхэр ха...тай ерэбэ ха юм. Тэ... юоулан һэмээхэн уужа, ...бад» ха. Теэд үбшэн хү... тэрэ үдэшэндөө муудан... үглөөдэрынь үхэшөө һэн. ... нүхэрынь ерэжэ, нүхэ...рлуулбаб гээд «алажар... бшуу даа.

...р ямар заншалтай бо... гээшэб залуушуулнай? ... «харагүйл» һаа, нүхэр ... гэжэ ойлгодог зон ехэл ... Яагаад хэр угһаа хойшо ... эдихэгүй «хара уһагүй... хани нүхэд болоод, хамаг ... үйлээ бүтээгээд ябаа ...шэбибди?

...гэ залуу хүн намда ханда... юумэ асууба: «Барил... ябадаг хүм. Хүсэд шада... нэгэ ажалдам хамһалсаад ... гэжэ нүхэртөө хэлэхэдэм, ...ые табяа һааш, туһална ... гээ. Хахад литр архи ...аа бэшэ аргам болибо. ...йнгээ дууһахада, үшөө ... асарха баатай болобоб. ... хэжэ бирахаяа болёод, ...рынь хэхэ гэлсэбэбди. ...рынь баһа хахадые ... болобо. Хоёр-гурбан час ... бүтээхэ ажалаа арай шамай ... үдэр соо хэжэ дүүргэ... Яаха хүн гээшэбиб, хахад... юушье бүтээхэ, олохо ... лэ. Архинша болошо... гэжэ айнаб».

...үүдээр хөөрэлдэхэдэ, ...заншал» нилээн дэлгэр... шэнги байдаг. Үбгэ... болоһон колхозник ойһоо ... асарха гэбэл, колхозойнгоо машинын жолоошондо хахадые табиха уялгатай гэхэһээ эхилээд, хахад, литр «тоһодолгогүйгөөр» юумэн бүтэхэеэ болёо гэжэ хэлсэхэ юм. Хаража байхада, хүнүүд ууха шалтагаанаал бэдэржэ ябаха юм: жэл бүри үендээ хүрэлгэ, дээдэ һургуулида шалгалта үгэлгэ, һургуулияа дүүргэлгэ, гэрлэлгэ, үхибүүтэй бололго, шэнэ хубсаһа абалга, үнгэрхэдөө, хүнэй наһа баралгашье тэмдэглэхэ гээд ууха юм. Баярлахадаа ууха, уйдахадаа ууха.

Юунэй «угаалга» гэжэ бии болошоо гээшэб! Муухай болоһон юумэеэ угаадаг гээшэ ааб даа. Шэб шэнэхэн, «зүүнһэз гараһан», һайн һайхан юумэеэ угааха гэлсэхэ. Газар үмхөөд, гахайтай зэргэлээд шабар соо унашаһан аад, хубсаһаяа угааха гэхэгүй, хотоёо «галзуу уһаар» угааха гэхынь үзөө һэм.

Августын 14-дэ Хяагтын тракт дээрэ «Москвич» машина урдаһаань ябаһан томо ашаанай машиные мүргэжэ низаршоод, досоонь һууһан хоёр хүнэй нэгэнэйнь тархинь биса бууша-һан, нүгөөдэнь ехээр гэмтэшэһэн, мэдэрэлгүй юумэдые горoдой больница асараа һэн. Машинань шэб шэнэхэн, номершьегүй байгаа. Тэрэ хоёрһоо архиин үнэр гутажа байһаарнь бодоходо, шэнэ машинаяа «угаагаад» гараһан бололтой.

Хамтын байрада байдаг студентнүүд олон аад, хойно хойноһоо һубаряад лэ түрэһэн үдэрөө тэмдэглэбэбди гэжэ ууха. Хэды студентнүүд һургуулиһаа гаргагдадаг гээшэб! Архидалгада хабаадалсаагүй нүхэдөө нүхэдгүй, хибсагар гэлсэхэ, хүсөөрөө барижа шудхахын һэдэлгэ гаргадагшье хүйхэрнүүд байдаг. Нэгэ һургуулиин директор (март соо һэн ха) районой центр ошоһон аад, үдэшэлэн тээ пальтошье, малгайшьегүй юумэ ерэбэ. Хөөрэхэдөө, нэгэ нүхэрэйдөө орон гэһээм, хэды хүн архидажа һууба. Тэдэнэр намайе баалажа, архи шудхаха гээд, шүдээ таһа зуугаад байһам, энгэр уруум хуу адхажархёо. Ябаха гэхэдэм, табяагүй, тэрьедэхэ гэһээм, малгай, дэгэлым үгөөгүй гээ һэн.

Буряад зоной дунда анха сагһаа хойшо архидалга ехээр дэлгэрээгүй юм. Зунай сагта һүнэйнгөө архи оло дахин ууһан хүниие архинша гэжэ тоолодог һэн. Айрагай хуряагдахаһаа хойшо (октябрь багаар), июнь соо дахин гаратарнь архи гээшые нюдэндөөшье харадаггүй байгаа юм. Архида орожо, алкоголик болоһон хүн оройдоошье байгаагүй даа. Буряад зоной байдалтай танилсаһан ородой эрдэмтэд хэлэхэдээ, буряадууд архида дурагүй арад гэһэн байдаг. 19 зуун жэлдэ архидалгатай тэмсэхэ ябадал ехэ шангаар табигдаһан байгаа. 1822 ондо баталагдаһан «Степное уложение» гэжэ буряадай өөһэдынь доторой хуулиин ёһоор хадаа «Хэншье өөрын дураар мүнгэнэй болон һүнэй архиие худалдаагаар болон эрилтээр абажа уухагүй. Хэрбээ түрын найрта уригдаһан һаа, 40-һөө дээшэ наһатан зэргэтэйгээр ууха, 40-һөө доошо наһатанай архи уухань огто хоригдоно. Түрэ найргүй газарта архи уугаа һаань... 40-һөө доошо наһатаниие һайжаруулхын тула хэбэй бургааһаар 15 дахин сохижо хэһээхэ... Һогтуу хүнэй гэм хээ һаа, һогтуугай эндүү дээрэ тооложо болохогүй, элүүр хүнэй жэшээгээр шиидхэхэ» гэһэн байдаг.

Совет засагай тогтоһоной һүүлээр архи гээшэ хорон, манай арад зон архидаха ёһогүй гээд, шангаар тэмсэдэг һэн. 1930 гаран онуудта Хэжэнгын аймагта хүдэлжэ байхадам, аймагай ноёдууд ганса нэгэн хүниие суглаанай үмэнэ гаргаад, шамайе архиин үнэртэй ябаа гээ һэн гэжэ хүлһэ адхуулжа байгша бэлэй. Мүнөө тиимэ эридээр, хуруу хухадгүйгөөр хинадаг гээшэ гү?

Шинрэг зоной ууханаа гадна һургуулиин үхибүүд, эхэнэрнүүд ууна гэжэ зоншье хэлсэдэг. Архида ороошод (алкоголик болоошод) хэтэрхэдээ одеколон, нашатырна спирт, денатурат гэхэ мэтэ дайралдаһан юумэеэ ууна гэлсэдэг. Денатурат уу ууһаар түрүүн һохор болоод, һүүлээрнь уданшьегүй үхэхэнь үхөө һэн. Гурбан трактористнууд тормозной жидкость уугаад, нэгэниинь үхэжэ, хоёрынь больницада ороһон ушар мэдэхэб.

Революциһаа урагша буряад зон яра, хүйтэн хии, уушханай ханяадан гэхэ мэтэ халдабарита үбшэнүүдээр нэрбэгдэн хюдагдадаг байһан һааб даа. Хорёод гаран онуудаар ангиин дайсад хорото һэдэлгэ гаргажа туйлай ехэ тодхор татадаг һэн. Минии наһахада, хэтэрхэйгээр архидалгамнай дурсагдаһан аюулнуудһаа нэгэшье доошотүй хоро асаржа байна. Совет засаг арад зонойнгоо элүүр энхын түлөө оролдоно, саглашагүй ехэ зөөри гаргана. Тиигэжэ байхадань, хахад литрэй хоолой уруу тархияа шэхэжэ, ашыень харюулха юм аал? Ондоо хүнэй бэедэ хүрэжэ хороолото хэжэ байһан хүниие хуулиин харюусалгада хабаадуулдаг, хинамжада абадаг гэдшэ ааб даа. Хамаг зоной хараһаар байтар, архинша хүнүүд өөрынгөө бэеые хутагаар һээшэжэ байгаа һаань, һанаа амар хаража байха аалди? Хайран бэеэ архиин хороор үмхирүүлжэ, наһала хороожо ябахадань юундэ хэрэгшээнэгүй гээшэбибди? Алкоголигууд үсөөн бэшэ. Эдэ бултадаа муу зон аад, иигэжэ ябанагүй, ямаршьегүй һайнууд, заримуудынь бэлигтэйшье аад, тиигэшоод ябана ха юм. Эдэниие баалалтын ёһоор эмшэлжэ, ёһотой хүн болгохые совет засаг оролдоно.

Хэмжээнүүдые абаха тухай газетэнүүднай яһала бэшэдэг болоо. Коллективүүд соогоо архиншадтай улам шангаар хөөрэлдэдэг болоһой гэжэ һанахаар.

Л. ЛИНХОВОЙН,
пенсионер.

УРАН ЗУРААША ШОГЛОНО

САЛИН АБАҺАН ҮДЭР

1. — Буруулжаа ябанабдюу, али зүүлжээ?
Барһамни намаяа хүзүүдээд лэ даа...
Салин гэхэдэ нимаа!
2. — Садатараа уугаал хадаа
Шанарынь адли бэшэ гү даа.
Шалингүйгөөр ябал даа!
— Саанаһаа муухай гэргэнши!
Салингыем намһаа эрихэ гүш?
Өөрөө олоноб мүнгэеэ,
Өөрөө мэдээд архидахаб!
3. — Витя! Эдэ юун машинаб?
— Вытрезвитель ха юм, харыш!
— Тэрэшни юун гээшэб?
— Тэнэг болотороо архидаашадые
Тэндэшни хэһээдэг юм, дүүмни.

Л. БРИТОВАГАЙ зурагууд. Шүлэгыень Ц. ДОНДОГОЙ бэшэбэ.

Тобшохоноор...

ФУТБОЛ. Ороной түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябаһан Ворошиловградай «Заря» командын, ЦСКА-гай футболистнууд амаралтын үдэр болоһон ээлжээтэ нааданда шүүгдэшоо. «Заря» Ростовой СКА-гай футболистнуудта 1:3 тоотойгоор, ЦСКА Минскын «Динамода» 1:2 тоотойгоор шүүгдэбэшье, түрүүлжэ ябаһаар, Ворошиловградай команда — 32, ЦСКА футболистнууд 31 очкотой болонхой. Тус тустаа 27 очкотой болоһон Ереванай «Арарат», Тбилисиин «Динамо» удаадахи һууринуудые эзэлнэ. Энэ нааданда «Арарат» Львовой «Карпаты» 2:0 тоотойгоор, Тбилисиин «Динамо» Днепропетровскын «Днепр» командые 3:0 тоотойгоор шүүгэв. «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Киев) — 2:1, «Кайрат» (Алма-Ата) «Нефтчи» (Баку) хоёрой наадан 1:0 тоотойгоор дүүрэһэн байна.

ВЕЛОСПОРТ. Олон үдэрэй турша соо велосипедээр урилдалгын бүхэсоюзна мүрысөөнэй хоёрдохи шатын (Иваново-Франковск-Черновцы) һүүлээр Латвиин команда эрхимлэжэ ябана. Москвагай велосипедистнүүд — 2-дохи, Украинын команда 3-дахи һуури эзэлнэ.

ШАТАР. Бүхэдэлхэйн олимпиадын түгэсхэлэй мүрысөөнэй дүрбэдэхи нааданда совет шатаршад Болгариин командатай уулзаа. Корчной Тринговые шүүгээ, Петросян Бобоцовтой тэнсээ, харин Карпов Падевскидэ шүүгдэһэн байна. Таль Радулов хоёрой парти амаралтын үдэр дахинаа хойшолуулагдаа. Даб дээрэ манай команда 8 очкотой болонхой. 12 очкотой Югославиин шатаршад мүрысөөндэ түрүүлнэ. Венгриин команда (11;5) — 2-дохи, ЧССР-эй шатаршад (9,5) 3-дахи һуури эзэлнэ.

РЕГБИ. Москвагай «Фили» гэжэ спортын клубай спортсменүүд ороной чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Октябриин 1-дэ болоһон түгэсхэлэй нааданда Тбилисиин түмэр замшадтай уулзахадаа, 12:0 тоотойгоор шүүһэн байна. Гагаринай нэрэмжэтэ агаарай-сэрэгэй академиин (Москвагай область) регбистнүүд — мүнгэн, Тбилисиин «Локомотивай» команда бронзо медальда хүртэбэ.

ТРАМПЛИНҺАА ҺҮРЭЛГЭ. Санаар урилдалгын, трамплинһаа һүрэлгын бүхэсоюзна мүрысөөн Алма-Атын трамплин дээрэ боложо дүүрэбэ. Москвагай түлөөлэгшэ Сергей Бочков 65,5; 66,5 метртэ һурэлгэ хэжэ, 222,5 очко абаад, илажа гараа.

(ТАСС).

Һаяхан Москва шадар областиин томохон 39 предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ко[...]нуудай хабаадалгатай 1-дэхи спартакиада боложо үнгэрбэ. Энэ хадаа юрэ бусын спарта[...] байгаа. «Эрэлхэг зориг, элүүр энхэ» гэһэн уряа доро предприятинуудай директорнүүд парти[...] профсоюзна, комсомолой организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, элдэб албан захиргаанай эрхил[...] болон бүхыдөө 300 гаран хүн хабаадаа. Энэ мүрысөөнүүд ГТО-гой нормуудые тушаалгада з[...]ланхай һэн. Хүтэлбэрилэгшэдэй өөһэдын үльгэр жэшээ хадаа ямаршье хэрэгтэ, тэрэ тоодо спор[...]шье удха шанартай ха юм. Зураг дээрэ: спартакиадада хабаадагшад ГТО-гой нормо туша[...] мүрысөөнүүдтэ ябана.

ТАСС-ай фотохрони[...]

ЗУНАЙ СЕЗОН ХААГДАБА

Яруунын аймагай колхоз, совхозуудай, предприяти болон һургуулинуудай 200 гаран спортсменүүд В. В. Куйбышевай нэрэмжэтэ һургуулиин дэргэдэ сугларжа, зунай спортивна сезоной хаагдаһантай дашарамдуулан, ехэ мүрысөө үнгэргэбэ.

Мүрысөөндэ сугларһан хүнгэн атледүүд 100, 200, 400, 800, 1.500 зайда урилдаһан, эстафетэдэ гүйлдэһэн, волейбол наадаһан байха юм.

Зунай спортивна сезоной түгэсхэлэй нааданда олон хүбүүд, басагад онсо шалгаржа, аймагай чемпионуудай нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Эдэнэр хэд гээшэб гэхэдэ, В. Антипьев (Гүндэ), Б. Цыренов («Победа» колхоз), В. Дашиев (Гүндэ), В. Цыренов (Мужыха), Л. Эпова (Нарһата), О. Терентьева (Гүндэ), В. Раднаев (Эгэтын-адаг), Б. Гурбазарова (Үльдэргэ) гэгшэд болоно.

Волейболоор мүрысөөндэ хамта 16 команда хабаадана. Тэдэнэй дундаһаа шалгарһан Нарһатын дунда һургуулиин эдиршүүлэй команда нэгэдэхи шатын дипломоор шагнагдаа.

Мүрысөөнэй дүн гарган юу хэлэлтэйб гэбэл, байгша ондо Гүндэ тосхонһоо һайн спортсменүүд олон байгаа. Эстафетэдэ мүн лэ тэдэнэр түрүүлээ һэн.

Эрхимлэһэн спортсменүүд болон командануудта физкультура ба спортын ДСО «Урожай» бүлгэмэй районой комитедэй зүгһөө дипломууд, грамотанууд барюулагдаа.

В. БАЙБОРОДИН.

Шатарай олимпиадада

СКОПЛЕ. (ТАСС). Шатарай бүхэдэлхэйн олимпиадын түгэсхэлэй мүрысөөнэй табадахи турта СССР-эй команда ГДР-эй шатаршадые 3,5:0,5 тоотойгоор шүүгээ. Корчной — Ульманиие, Смыслов — Кнаагые, Таль — Либертые шүүгээ. Фогт Савон хоёрой уулзалга тэнсэлгээр дүүрэһэн байна.

Мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан Югославиин шатаршад США-гай суглуулагдамал командые 3:1 тоотойгоор илажа, урагшаа дабшаба.

Чехословакиин команда Аргентинын шатаршадтай уулзаа — 1:1 (хоёр партинь хойшолуулагдаа), Венгриин шатаршад Швециин командатай наадахадаа, 0,5:1,5 тоотойгоор (хоёр партинь хойшолуулагданхай) шүүгдэжэ ябана. Болгариин команда Голландиин шатаршадтай наадаа. Энэ уулзалга 2:1 тоотойгоор (нэгэ партинь хойшолуулагданхай) дүүрэһэн байна. Румыни-Швецари хоёрой уулзалга 1,5:0,5 тоотойгоор таһалдуулагдаа.

Югославиин суглуулагдамал команда 15 очкотой болонхой. СССР-эй, Испаниин команданууд 12,5 очкотой болоод, удаадахи һууринуудые эзэлнэ. Гроссмейстер Таль Болгариин шатаршан Радуловтай уулзахадаа, наадаяа хоёр дахин хойшолуулбашье шүүһэн байна. Венгриин суглуулагдамал команда 12 очкотой (хоёр партинь хойшолуулагданхай).

***

Эхэнэр шатаршадай дунда боложо байгаа олимпиадын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха нэрэ хүндэдэ хүртэһэн табан команда тодорбо. Эдэмнай СССР-эй, Великобританиин, Чехословакиин, Румыниин, Болгариин команданууд болоно. Даб дээрэ үнгэргэгдэһэн наадана й табадахи турта хойшолуулагдаһан партинуудай дүүрэхэдэ, түгэсхэлэй уулзалгада хабаадаха гурбан команда элирхэ юм. Табадахи турта манай эхэнэр шатаршад Ирландиин командые 1,5:0,5 тоогоор шүүгээ.

ХҮДӨӨ АЖАХЫНХИД ШАЛГАРБА

Профсоюзуудай обкомууд ба ФЗМК-нуудай суглуулагдамал команданууд профсоюзуудай областной соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэрһэн амаралтын үдэр мүрысөө эмхидхээ.

Мүрысөөндэ гурбан зуу гаран хүн хабаадаа. Тэдэнэй дунда спортын ветеранууд К. Олзоев, И. Анненков, Г. Алексеев, В. Кондаков гэгшэд байгаа. Тэдэнтэй адлихан залуу спортсменүүд Аграфена Горюнова, Татьяна Романенко гэгшэд, Алас-Дурна зүгэй оло дахин чемпион болоһон, Буряадай эгээл хурдан эхэнэр Евдокия Ли болон бусад мүрысөөндэ гаралсаа.

Спортсменүүд А. Горюнова, Е. Ли, И. Анненков, Т. Романенко, И. Левин, В. Дарбанов гэгшэд облпрофсоведэй 1972 оной чемпионуудай нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Командануудай дундаһаа хүдөө ажахын обкомой коллективэй суглуулагдамал команда шалгараа.

Б. МИРОМАНОВ,
мүрысөөнэй главна судья.

ЗАНШАЛТА БОЛОХОНЬ

Хүнгэн атлетикээр нүхэр ёһоной уулзалганууд городой спортын клубуудай дунда намарай сагта үнгэргэгдэдэг болохонь. Тиин «Ажалай резервнүүд» ЛВРЗ-гэй СК хоёр һая уулзажа, хоёрдохинь шүүбэ.

Иимэ нүхэр ёһоной уулзалганууд намар бүхэндэ үнгэргэгдэжэ, заншалта болгогдохоор хараалагдаба.

М. БОРИСОВ.

КУБЫН ҺОНИН

ҮХИБҮҮД — ЖУРНАЛАЙ РЕДАКТОРНУУД

«Минии журнал» гэжэ һургуулиин журналай наймадахи номер хэблэлһээ гараба. Тэрэ журналай материалнуудые үхибүүд бэшэдэг, өөһэдөө хэблэлдэ бэлдэдэг байха юм. Һүүлээрнь бүлэг мэргэжэлтэд — багшанар тэдэ материалнуудыень шалгажа үгэдэг байна. Камагуэй провинциин арадай гэгээрэлэй управлени гурбан һарада нэгэ дахин тиимэ журнал 10 мянган хэһэгээр хэблэн гаргана. Тэдэ журналнуудынь эхин һургуулинуудай һурагшадай дунда тарадаг, хилын саанахи гүрэнүүдтэ эльгээдэг байна.

Камагуэйдэ 1967 оной зун болоһон уран һайханай хүмүүжүүлгын эдэбхитэдэй түрүүшын семинарта хабаадалсаһан эхин һургуулинуудай багшанарай үүсхэлээр «Минии журнал» хэблэгдэжэ эхилһэн юм.

ЛАНГУСТНУУДАЙ «ГЭРНҮҮД»

Карденас, Матансас, Варадеро шадархи далайн эрьедэ автомашинын хуушарһан 6 мянган шиинэ «хаягдахаар» шиидхэгдэһэн байна. Тэдэ шиинэнүүд хадаа далайн лангуст гэжэ амитанай үндэгэлхэ «гэрнүүдынь» болохо жэшээтэй. Эдэ амитад урдань пальмова, мангрова, бамбукова клеткэнүүд соо үндэгэлдэг байһан. Теэд тэдэнииень хирэ-хирэ болоод лэ заһабарилха хэрэгтэй болодог байгаа. Лангустнуудай «гэрээ» орожо, гаража байхын тула шиинэ бүхэнэй газаада таладань гурба-дүрбэн «сонхо» гаргагдаха болоно.

Серафин МАРРЕРО.
(АПН — Пренса-Латина).

ХИЛЫН СААНАҺАА

ВАШИНГТОН

ЭЭ ЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛЭЙ ЗЭРЛИГ ААША

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикын амгалан тайбан хото городуудые американ авиаци зэрлиг бүдүүлигээр бомбодожо, ажахын предприятинуудые, һургуулинуудые, больницануудые һандаргана гэжэ американ «Сент-луис-пост-диспэтч» газетын корреспоендент Ричард Дадмэн, ДРВ-дэ ошожо ерэһэн тухайгаа, бэшэнэ.

Хээлитэй залуу эхэнэр Хоанг Тхи Тхем гэгшын эдеэнэйнгээ таһалга соо байтарнь американ бомбо гэрэйнь хажууда тэһэршоо. Тэһэрэлгэһээ уламжалан, тэрэнэй хүндөөр шархатахадань, хүлыень тайраха ушартай болоһон байна. Зургаатай басагахан Чан Тхи Лан мүн лэ ехээр хохидоо. Гэртэнь дүтэхэнэ байдаг хүүгэдэй саадта ошоод байтарнь, бомбо тэһэрхэдээ, бишыхан басагые хүндөөр шархатуулаа.

Хайфондохи больницануудай нэгэндэ ороходоо, американ авиациин зэрлиг бүдүүлиг бомбодолгын харата ябуулгануудые американ корреспондент харaһан байна.

Хайфоной хүн зоноор олон районуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоһыень Дадмэн мүн лэ хараа. Хайфондо дүтэ шадар байдаг Киенан хото ошоходоо, бүхэли кварталнуудай байшан гэрнүүдэй үнэһэн тоборог болошонхой байһыень хараба.

Эдэ бүгэдэ сэрэгэй барилганууд бэшэ, харин байрын гэрнүүдэй торхонууд гэжэ ядамаггүй ойлгохоор байгаа һэн гээд Дадмэн бэшэнэ.

Вьетнамай Демократическа Республикын эгээн ехэ хотонуудай нэгэн — Намдинь хотын 70 шахуу процентнь бомбодолгоһоо һандаргагданхай. Хархис бүдүүлиг ябуулгануудһаа уламжалан, бүд нэхэдэг фабрика, магазинууд, һургуулинууд, байрын гэрнүүд, больницанууд һандаргагдаһан байгаа.

ГАВАНА

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ТАСС

Кубада айлшалжа байһан, американ ниитын элитэ ехэ ажал ябуулагша, США-гай Компартиин ЦК-гай гэшүүн Анджела Дэвисэй хүндэлэлдэ баярай үдэшые арадуудай хани барисаанай Кубадахи институт Гаванада эмхидхээ. Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро, республикын бусад хүтэлбэрилэгшэд баярай үдэшэдэ хабаадалсаба.

КАИР. (ТАСС). «Багшанарай үдэрые» Египедэй үргэн олониитэ түрүүшынхеэ тэмдэглээ. Арабай Социалис Союзай штаб-квартирада баярай суглаан боложо, ороной һургуулинуудай багшанарта АРЕ-гэй президент А. Сададай эльгээһэн бэшэгые АСС-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь С. Марей уншаба. Общесвын аша туһада, эб найрамдалай ба сүлөөтэ байдалай нангин зорилгонуудта алба хэхэ, ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ һайн һайхан зорилго бэелүүлхые Египедэй багшанарта даалгагдаа гэжэ тэрээн дотор тэмдэглэгдэнэ.

«Багшанарай үдэртэ» зорюулагдаһан баярай суглаанууд ороной олохон һургуулинуудта болоо.

КОПЕНГАГЕН. (ТАСС). «Юрэнхы дэлгүүртэ» орохо тухай асуудал референдум октябриин 2-то Данида эхилбэ. Даниин 3,5 миллион зон энэ асуудалаар һаналаа хэлэхэ ёһотой.

Политическэ шанга хөөрэлдөөнүүд референдумэй урда тээ болоһон байна. «Юрэнхы дэлгүүртэ» оронойнгоо оролгодо эсэргүүсэжэ хэһэн ажалшадай демонстрацинууд һүүлэй үдэрнүүдтэ Данида үнгэргэгдөө.

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО. Бразилиин баруун-урда районуудта бороо ехээр ороно. Паран мүрэнэй һалаанууд һабаһаа халижа, нуга таряалангууд уһанда абтаа.

ОТТАВА

БҮХЭДЭЛХЭЙН ТҮҮХЭТЭ ХЭРЭГ

ТАСС

Имагтал социализм национальна асуудалые демократическа үндэһэ һуури дээрэ бүрин шиидхэжэ шадаха байна гэжэ СССР-эй 50 жэлэй түүхэ батаар гэршэлээ гээд Компартиин генеральна секретарь Уильям Каштан Канадын Коммунис партиин теоретическэ орган — «Комьюнист вьюпойнт» журналда бэшэнэ. Социализм үндэһэ яһатанай хоорондохи тэгшэ бэшэ байдалые, экономическа гээгдэлыень усадхана, бүхы арадуудта адли тэгшэ эрхэ олгоно, экономическа, социальна ба соёлой хүгжэлтыень хангана гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Олон үндэһэ яһатан өөһэдөө өөһэдыгөө тодорхойлхо гэһэн Ленинэй сургаал СССР-эй үндэһэ һуурида табигдана. Бэеэ дааһан Совет республиканууд СССР-тэ ниилэн нэгэдэхэдээ, оронойнгоо һүр хүсые улам бэхижүүлээ гэжэ статья дотор саашадаа хэлэгдэнэ.

Империализмын этигэл найдалые буруу һүргэжэ, олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн социалис гүрэн дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдые ба һандарһан ажахыгаа һэргээлгын үеые амжалтатайгаар дабаа гэжэ У. Каштан бэшэнэ.

Элдэб орёо асуудалнуудые Советскэ Союзай амжалтатайгаар шиидхэлгэ, олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн социалис гүрэниие, хүгжэлтэ ехэтэй социалис общество байгуулга социальна ба национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэжэ байгааша бүхы арадуудта уласхоорондын туйлай ехэ удха шанартай гэжэ Канадын коммунистнуудай хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглэнэ. Хүгжэлтын капиталис шатые алгасан гараад, социализм амжалтатайгаар байгуулжа болохо юм гэжэ национальна бэеэ дааһан байдалайнгаа түлөө тэмсэдэг бүхы арадуудта СССР гэршэлэн харуулаа. Хүгжэлтынгөө 50 жэлэй турша соо СССР уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөе бэхижүүлһэн революционно хүсэн болоһон байха юм.

СССР-эй байгуулагдаһанһаа хойшо 50 жэлэй турша соо эб найрамдалай, амгалан тайбанаар зэргэ оршон һуухын түлөө Совет гүрэнэй саг үргэлжын, хэлбэришэгүй тэмсэл хэхэдээ, коммунис, хүдэлмэришэнэй, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдтэй һанал нэгэтэй байһанаа харуулһан байна гэжэ автор бэшэнэ. Энээнһээ уламжалан, дэлхэй дээрэ социализмын тала баридаг хүсэн нилээд үргэдөө.

Дайнай аюулые сараха, уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха эб найрамдалта программа баталан абаһан КПСС-эй XXIV съезд эб найрамдалай ба амгалан тайбанаар зэргэ оршон һуухын түлөө энэ тэмсэлдэ ехэ нүлөө үзүүлээ гэжэ Канадын Компартиин генеральна секретарь тэмдэглэнэ. Энэ программые бэелүүлгэ дэлхэй дээрэ национальна, социальна үндэһэн хубилалтануудые хэхэ арга олгохо байна.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ой уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ түүхэтэ хэрэг болоно гэжэ У. Каштан статьягайнгаа түгэсхэлдэ тэмдэглэнэ. Социализм байгуулгын хэрэгэй амжалта туйлаһан, национальна асуудалаар ленинскэ политикын илан мандаһан, эб найрамдалай ба социальна элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан тайбанаар зэргэ оршон һуухын түлөө шууд сэхэ тэмсэлэй ленинскэ хараа шутамай илан мандаһан тухай энэ ойн баяр гэршэлнэ.

МОГАДИШО

ОАЕ-гэй генеральна секретариин мэдүүлгэ

ТАСС

Угандын, Танзаниин делегацинуудай хоорондо Сомалиин ниислэл хотодо болохоёо байһан уулзалга «Африкын энэ районда бата эб найрамдал тогтоохо байха» гэжэ Африкын нэгэдэлэй эмхиин генеральна секретарь Нзо Экангаки этигэжэ байһанаа мэдүүлээ. Һүүлэй неделинүүдтэ улам бүри хёмороотой болоһон африкан хүршэ хоёр ороной хоорондын харилсаануудые заһаруулхын түлэ тэрэ Могадишо ерэһэн байна.

Түбиин зүүн захада тохёолдоһон хёмороото байдалые дары түргөөр заһаруулхые африкан оронууд хүсэнэ гээд ОАЕ-гэй генеральна секретарь тэмдэглээ. Энэ асуудалые ёһо[...]

ХАНОЙ

ДРВ-гэй ОГТОРГОЙДО БУУДАГДАН УНАГААГДАБА

ТАСС

Вьетнамай Демократи[...] Республикын нютагуудта [...] толһон американ авиаци[...] лит бүдүүлиг ябуулга[...] шанга харюу сохилто хэ[...] тябриин 1-дэ ДРВ-гэй [...] чигүүд США-гай 6 само[...] тэдэнэй дунда «Ф-4» түх[...] самолет буудажа уна[...] байна. Сентябриин 30-да [...]бинь, Намха провинци[...] добтолһон 3 самолет бууд[...]жа унагаагдаһан байгаа.

Тиигэжэ ДРВ-гэй газар [...]тагуудта зэрлиг бүдүүли[...] добтолоод, буудагдажа уна[...]даһан американ сэрэгэй само[...]дуудай тоо 3960 болобо [...] Вьетнамай информаци[...] агентство мэдээсэнэ.

БЛЭКПУЛ

ЛЕЙБОРИСТНУУДАЙ Ж[...] БҮРИИН КОНФЕРЕНЦИ

ТАСС

Англиин лейборис пар[...] жэл бүри болодог конфе[...] октябриин 2-то эндэ нээгд[...] «Юрэнхы дэлгүүртэ» [...]лиин орохо тухай асууда[...] шанга хөөрэлдөөн болохоор [...]леэгдэнэ. Экономическа, [...]циальна политикын гол шу[...] асуудалнуудаар лейборис[...]дай бэелүүлхэ хараа түс[...] конференци зүбшэхэ байна.

ПЕКИН

ОКТЯБРИИН НЭГ[...] ПЕКИНДЭ

ТАСС

Национальна һайндэртэй [...] КНР-эй байгуулагдаһаар 23 [...]лэй ойтой дашарамдуул[...] нёдондонойхидол мэтэ, [...] шадай демонстраци энэ [...] Пекиндэ үнгэргэгдөөгүй. [...]дай найр наадан городой па[...]нуудта болобо. Теэд хү[...] тусхай саарһаар эдэ һайн[...]нүүдтэ хабаадалсахаа [...]һон байна. Дипломаду[...] журналистнуудта, харин [...] шадта зорюулжа уулзалга [...]дээ.

Советскэ Союзда зүрюу [...]ша хардалга мүрдэлгэн[...] хэһэн түрүү бэшэгүүдые «[...]минь жибао» газетэ, «Ху[...] журнал, «Цзэфанзюнь бао[...]зетэ октябриин 1-дэ түн[...]һан байна.

ХҮНДЭТЭ УНШАГШАД!

БУРЯАД ҮНЭН газетээ 1973 ондо захижа абыт

Түрэл Совет орон доторнай 1973 ондо юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ хэблэгдэн гараха газетэ болон журналнуудта захил абалга сентябриин 1-һээ эхилээ. Үндэһэн буряад хэлэн дээрээ барлагдадаг «Буряад үнэн» газетынгээ һонинние үдэр бүри уншажа байхын тула эртэнһээ захил хэхээ бү мартыт!

Бүхы газетэ ба журналнуудта, тэрэ тоодо «Буряад үнэн» газетэдэ республикын хэлхеэ холбооной отделенинүүдтэ, почтальонуудта, хэблэл тарааха ниитын түлөөлэгшэдтэ захил хэхэ шухала. 1973 ондо «Буряад үнэниие» энэ жэлэйхиһээ 10—15 процент олоор тараaһан хэлхеэ холбооной отделенинүүдэй начальнигуудта, почтальонууд, хэблэл тарааха ниитын түлөөлэгшэдтэ жэлэй дүнгөөр газетын редакциин зүгһөө мүнгэн шан барюулагдаха байна.

«Буряад үнэн» газетын жэлэй сэн—6 түхэриг, 6 һарын—3 түхэриг.

ПРАВДА · БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Һайн шанарта үрэһэн баян ургасын нөөсэ» — Түрүү бэшэг. «Социалис мүрысөөнэй алхамууд» — подборко. ТАСС-ай һүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Технологиие шэнэлхын түлөө оролдолго» — В. Гольцманай статья. «Булганай үймөөн» — В. Тимофеевэй статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: «Хамгаалагшадай зэргэдэ арад» — П. Махановай статья. «Ухаан бэлигэй илалта» — А. Надеждинэй статья. Хилын саанаһаа

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Ой модоной ңүхэд» — П. Казариновай статья. Спорт. АПН-эй материалнууд.

ЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбитын» программа — 14.00—21.30:

14.05 — һурагшадта зорюулагдаһан «Костер» — пионернүүдэй телевизионно согсолбори. 14.35 — Шэнэ һонинууд. 14.45 — **Үнгэтэ телевидени.** Үхибүүдтэ зорюулагдаһан ГДР-эй мультфильмүүдэй программа. 15.15 — СССР-эй арадай артист С. Я. Лемешев дуулана. 16.35 — Уласхоорондын панорама.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ[...]

17.10—17.20 — «Его [...]вание» гэһэн киноочерк[...]

«ОРБИТА» ХАРУУЛ[...]

17.20 — «Артур Беккер[...] ГДР-эй телевидениин ура[...]ханай фильм (1-дэхи [...] 19.00 — «Саг» — инфо[...]онно программа. 19.30—[...]тэ телевидени. «Мимолет[...] — фильм-концерт. 19.50—[...]дэршэгүй холбоон». [...] АССР. 20.20 — «Выстре[...] границе» — уран [...] фильм.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ[...]

21.30 — телепанорама. [...] — уран зохёолой [...] 22.35 — «Хоолос» — [...]гэй ажалшадта зорюу[...] программа. 23.05 — концер[...]

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУД[...]

Буряадай зонын «Спортлото» управлени спортлотогой карточканууд Улаан-Үдэ городто октябриин 20-һоо союзпечатиин киоскнуудта, стадион, вокзал дээгүүр, магазинуудта худалдагдажа эхилхэнь юм гэжэ мэдээсэнэ.

Манай адрес, телефонуу[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54[...] приёмная — 54-93. зам. редактора — 68-08. зам. редактор[...] 62-62. ответ. секретаря — 50-52. зам. ответ. секретаря — 66[...] отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64[...] 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности [...] строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69[...] культуры и школ — 60-21. писем и рабселькоров — 67-81, и[...]формации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машин[...] бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

 ● Типография управления по делам издательства, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-03763. Заказ № 1[...]